

Otvoreni parlament

PARLAMENT POD LUPOM

Bilten broj 10 / septembar - decembar 2019

IZDVAJAMO:

- ✓ **Uvodna reč Otvorenog parlamenta**
Šta je obeležilo jesen u parlamentu?
- ✓ **Otvoreni parlament analizira**
Preporuke za unapređenje rada parlamenta
Nije život jedna stranka: Preletanje u Skupštini Srbije
Factsheet: Završni račun budžeta
- ✓ **Izbor sažetaka zakona**
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Vojsci Srbije
Strategija odbrane Republike Srbije
Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije
Zakon o dopunama Zakona o javnim preduzećima
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sprečavanju korupcije
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije

Uvodna reč Otvorenog parlamenta	5
Mesec u parlamentu	7
Parlament u brojevima	13
Otvoreni parlament analizira	14
CRTA Preporuke za unapređenje rada parlamenta	14
Nije život jedna stranka: Preletanje u Skupštini Srbije	14
Factsheet: Završni račun budžeta	19
IZBOR SAŽETAKA ZAKONA	21
Zakon o dualnom modelu studija u visokom obrazovanju	21
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o autorkom i srodnim pravima	23
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o patentima	26
Zakon o kontroli državne pomoći	27
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o informacionoj bezbednosti	29
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu	31
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrednost	32
Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o Nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije	34
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o putnim ispravama	36
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Vojsci Srbije	37
Strategija odbrane Republike Srbije	38
Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije	41
Zakon o javnim nabavkama	43
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije	47
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sprečavanju korupcije	48
Zakon o dopunama Zakona o javnim preduzećima	49
Zakon o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica	50
Zakon o agencijskom zapošljavanju	51

O INICIJATIVI OTVORENI PARLAMENT

Inicijativa Otvoreni parlament svakodnevno prati rad Parlamenta Srbije od 2012. godine. Otvoreni parlament prikuplja i objavljuje podatke o radu i rezultatima rada Parlamenta i bavi se analizom različitih procesa iz perspektive transparentnosti, odgovornosti i participativnosti.

Osnovni cilj inicijative Otvoreni parlament je povećanje javnosti rada parlamenta, informisanje građana o radu parlamenta i uspostavljanje redovne komunikacije između građana i njihovih izabranih predstavnika. Svoj rad baziramo na vrednostima koje su sadržane u međunarodnoj Deklaraciji o otvorenosti parlamenta, u čijem razvoju je učestvovao i Otvoreni parlament.

Od januara 2018. godine, tim Otvorenog parlamenta je pojačao fokus aktivnosti ove inicijative na demokratičnost i odgovornost u ponašanju poslanika i radu institucije.

● UVODNA REČ OTVORENOG PARLAMENTA

Šta je obeležilo jesen u parlamentu?

Jesen u parlamentu obeležio je niz značajnih zakona, od uvođenja dualnog modela u visoko obrazovanje, do usvajanja budžeta za 2020. godinu, ali i zaobilaženje procedura, vređanje Univerzitetskih profesora, kao i incident između poslanika Dveri i Srpske napredne stranke. Deo opozicije je nastavio bojkot, a dnevno-političke rasprave ponovo su preovladavale u plenumu.

Narodni poslanici su tokom jesenjih zasedanja radili čak 61 dan: devet dana proveli su u plenumu tokom septembra, 19 tokom oktobra, 12 dana su radili u novembru i čak 21 dan u decembru. Ukupno je održano deset redovnih zasedanja, tri posebne sednice i tri vanredna zasedanja. Od početka septembra do kraja decembra narodni poslanici usvojili su 91 zakon, od kojih su dva usvojena po hitnom postupku. U septembru je održano jedno javno slušanje, dok su u novembru organizovana tri javna slušanja. Narodni poslanici imali su prilike da postave pitanja članovima Vlade samo dva puta - u novembru i decembru.

Godišnji izveštaj o radu Poverenice razmatran je u plenumu tokom oktobarske sednice. Poslanici su na drugačiji način razmatrali izveštaj, u odnosu na rasprave o izveštajima ostalih nezavisnih institucija tokom julskih sednica, kada su dominirale dnevno-političke teme, a dovođena je u pitanje i potreba za postojanjem tih tela.

Sa zaključenjem poslednje decembarske sednice izglasana su i tri nova člana Regulatornog tela za elektronske medije. Na predlog nadležnog skupštinskog odbora izabrana je Judita Popović, koju je predložila poslanička grupa LDP. Na predlog udruženja filmskih, scenskih i dramskih umetnika i udruženja kompozitora izabran je Zoran Simjanović, a na predlog nacionalnih saveta nacionalnih manjina Aleksandar Vitković.

Bojkot dela opozicionih poslanika nastavljen je i nakon letnje pauze, sa nešto manje od 50 poslanika koji još uvek bojkotuju plenum i rad odbora. Poslaniku Srpske napredne stranke, Miroslavu Lazanskom, prestao je mandat pošto je izabran za ambasadora Srbije u Rusiji, a na njegovo mesto izabrana je Nevenka Kostadinova.

Kuriozitet u plenumskim raspravama tokom jesenjih zasedanja bilo je redovno pominjanje, ali i vređanje, profesora i predstavnika akademske zajednice. Tako su poslanici Srpske napredne strane više puta **upućivali optužbe** na račun profesora Raše Karapandže i Univerzitetskih profesora Jova Bakića, Dubravke Stojanović, Čedomira Čupića i Radeta Veljanovskog. Ponavljanjem ovakvog ponašanja poslanika integritet Narodne Skupštine se urušava, a građani ostaju uskraćeni suštinske rasprave o zakonskim rešenjima koja se usvajaju u njihovom predstavničkom telu.

Poslanici vladajuće većine su početkom septembra, tokom govora u plenumu, javno pozivali Srbe sa Kosova da glasaju za Srpsku listu na parlamentarnim izborima održanim na Kosovu. Ljiljana Malušić, poslanica Srpske napredne stranke navela je da je Srpska lista "produžetak politike našeg predsednika gospodina Aleksandra Vučića" i da Srbi "jedino tako mogu da opstanu na Kosovu i jedino tako mogu da žive život", dok je njena koleginica Dušica Stojković (SNS) rekla da "svi koji učestvuju na nekoj drugoj listi rade isključivo za Albance, protiv interesa Republike Srbije".

I tokom oktobarskih sednica najviše vremena **diskutovalo se o temama koje nisu bile na dnevnom redu**. Između ostalog i o uzbunjivačima. Po Aleksandru Martinoviću, poslaniku SNS, Aleksandar Obradović, radnik valjevskog Krušika koji je javnost obavestio o malverzacijama u trgovini oružjem, ne može biti uzbunjivač, jer "nije se obratio nijednom državnog organu, nego je izašao u medije s lažnim podacima da bi naškodilo, u krajnjoj liniji, državi Srbiji."

Najveća polemika ove jeseni u plenumu bio je Predlog zakona o **budžetu za 2020. godinu**.

Poslanici su imali dovoljno vremena da se sa njim upoznaju, a u plenumu je razmatran kao jedina tačka dnevnog reda i to uz dvostruko vreme za raspravu. Ovo ipak nije nateralo opozicione poslanike da se vrate u poslaničke klupe, već su o budžetu govorili na konferencijama za medije u skupštinskom holu. Veći deo plenumske debate zauzele su **pohvale vladajuće koalicije**, čiji su poslanici skoro u svakom govoru naglašavali da je budžet razvojni, a ne izborni.

Među usvojenim aktima u dembru, našle su se i **strategije odbrane** i **nacionalne bezbednosti Srbije**. Obe strategije potvrđuju vojnu neutralnost zemlje i želju Srbije da postane punopravna članica Evropske Unije. One utvrđuju i da će svi građani na neki način biti obučavani i uključeni u odbranu zemlje protiv različitih pretnji, od elementarnih nepogoda do malo verovatne oružane agresije.

Redovno jesenje zasedanje završeno je verbalnim i fizičkim sukobom poslanika Dveri sa poslanicima Srpske napredne stranke u skupštinskom plenumu, poslednjeg radnog dana u 2019. godini. Povod za incident, a kasnije opšti metež, bilo je usvajanje Zakona o slobodi veroispovesti u Crnoj Gori i hapšenja poslanika Demokratskog fronta. Otvoreni parlament je najoštije osudio bilo kakav vid nasilja, kao i ponašanje poslanika koje značajno utiče na urušavanje poverenja građana u parlament. Ovaj incident predstavlja još jednu priliku za podsećanje na neophodnost usvajanja Etičkog kodeksa, kao ključnog koraka na putu ka unapređenju rada skupštine, uspostavljanju političke odgovornosti poslanika, a time i jačanju poverenja građana u najviše predstavničko telo.

2019

Mesec u parlamentu

SEPTEMBAR

4.

Predizborna kampanja za Srpsku listu

Vreme za raspravu poslanici su ponovo koristili za teme van dnevnog reda, ovog puta i za predizbornu kampanju Srpske liste. Jedanaest poslanika vladajuće koalicije pozvalo je Srbe sa Kosova da glasaju za Srpsku listu na predstojećim parlamentarnim izborima na Kosovu. Naveli su da je Srpska lista "produžetak politike našeg predsednika gospodina Aleksandra Vučića" i da Srbi "jedino tako mogu da opstanu na Kosovu i jedino tako mogu da žive život" (Ljiljana Malušić SNS), kao i da "svi koji učestvuju na nekoj drugoj listi rade isključivo za Albance, protiv interesa Republike Srbije" (Dušica Stojković SNS).

10.

Izborni uslovi, MHE i zabrane nevladinih organizacija

Poslanici su i ovog utorka iskoristili pravo na traženje obaveštenja i objašnjenja od Vlade. Vladimir Đurić (SMS) postavio je pitanje ministru unutrašnjih poslova u vezi sa vozilima koja su se kretala bez registarskih tablica kroz Medvedu za vreme lokalnih izbora 8. septembra. Pored toga, nadležne ministre i ministarke pitao je i o poboljšanju ostalih izbornih uslova kao što su nadzor izveštavanja o izborima, finansiranje izbornih kampanja i zloupotreba javnih resursa tokom izborne kampanje. Đorđe Vukadinović (Nova Srbija - Pokret za spas Srbije) postavio je pitanje u vezi sa izgradnjom mini hidroelektrana na Staroj planini i izgradnjom 6 fudbalskih stadiona po Srbiji. Poslanik Aleksandar Šešelj (SRS) osporio je rad nevladinih organizacija pitajući premijerku Anu Brnabić "kada će Srbija, po ugledu na Mađarsku i Rusku Federaciju, da demonstrira svoj suverenitet i da već jasno stavi do znanja svim nevladinim organizacijama, uključujući i organizaciju Džordža Soroša, da oni ne mogu da se pitaju ništa u Srbiji."

12.

Zakonitost poslovanja Junajted grupe

Proceduru objašnjenja i obaveštenja četvrtkom Marijan Rističević (NSS) iskoristio je da ponovo postavi pitanje o zakonitosti poslovanja kablovskog operatera SBB, kao i kanala N1, Nove S i Sport kluba koji su u vlasništvu kompanije Junajted grup. Poslanik Rističević uputio je ozbiljne optužbe prema ovoj kompaniji, kao i direktoru N1 televizije Jugoslavu Ćosiću, a kako kaže ovim pitanjem bavi se 6 meseci. Tako je na sednicama ove godine 8 od 9 puta kada je zatražio obaveštenja i objašnjenja govorio upravo na ovu temu. Tatjana Macura (SMS) pitala je nadležne ministre kada će Vlada predložiti izmene Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom u skladu sa zahtevima majki.

17.

Studentima koji su studije upisali pre Bolonjskog sistema produžen rok za 2 godine

Na dnevnom redu 18. Vanrednog zasedanja našle su se izmene Zakona o visokom obrazovanju i Predlog autentičnog tumačenja odredbe člana 2. Zakona o potvrđivanju ugovora o izmenama i dopunama finansijskih ugovora između RS i Evropske investicione banke. Izmenama Zakona o visokom obrazovanju, koje su usvojene krajem ovog meseca, studentima koji su upisali studije pre 10. septembra 2005. godine, odnosno pre uvođenja Bolonjskog sistema, produžen je rok za završetak studiranja do kraja školske 2020/2021. godine.

17.

Dualni model i u visokom obrazovanju

Nakon uvođenja dualnog modela u srednjoškolsko obrazovanje, u septembru poslanici su usvojili i Zakon o dualnom modelu studija u visokom obrazovanju. Među ključnim novinama koje ovaj zakon donosi je kombinovanje aktivne nastave sa praktičnom obukom i radom kod poslodavca, a studenti će raditi sa dve vrste mentora, mentorom kod poslodavca i akademskim mentorom. Takođe, imaće pravo na naknadu za rad i to ne manju od 50% zarade zaposlenog, a obim nastave i obim učenja kroz rad biće najmanje po 450 časova godišnje.

17.

Zaštita topografija poluprovodničkih proizvoda

Izmene u Zakonu o zaštiti topografija poluprovodničkih proizvoda napravljene su zbog usklađivanja sa propisima Evropske unije, Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja kao i Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti. Ovaj zakon, između ostalog, definiše obim u kome topografija može biti predmet zaštite, kao i uslove pod kojima se zabranjuje neovlašćeno umnožavanje. Uz to, uvodi se obaveza vođenja Registra topografije, i precizira sadržina dokumentacije koja je neophodna da bi se prava iz topografije ostvarila.

19.

Treće javno slušanje u 2019. godini

Javno slušanje na temu Stanje voda u Srbiji održano je ovog meseca u organizaciji Odbora za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu. Ovo je treće javno slušanje u ovoj godini, dok je tokom prethodne dve godine održano svega po jedno. Osim o kvalitetu vode, rizicima od poplave i otpadnim vodama, veći deo ove rasprave posvećen je i izgradnji mini hidro-elektrana u Srbiji. Pored poslanika, javnom slušanju prisustvovala je i stručna javnost, kao i aktivisti koji su zajedno zauzeli jasan stav da su protiv izgradnje MHE kakva se trenutno sprovodi. Sonja Pavlović, samostalna poslanica, pozvala je kolege da podrže izmene Zakona o energetici kojima bi se MHE ukinule kao održivi izvor energije. Njen predlog ušao je u proceduru u oktobru 2018. godine, ali se još uvek nije našao na dnevnom redu.

19.

Završni računi budžeta za 21. vek

Krajem ovog meseca u skupštinsku proceduru ušlo je 17 predloga zakona o završnim računima budžeta od 2002. do 2018. godine. Završni račun predstavlja godišnji pregled kojim se utvrđuje visina ukupno ostvarenih prihoda i rashoda i finansijski rezultat budžeta (budžetski deficit ili suficit) za svaku budžetsku godinu. Drugim rečima, ovaj dokument govori nam o tome na koji način se raspoređuje novac građana i na šta je potrošen tokom prethodne godine. Budžetski kalendar, propisan Zakonom o budžetskom sistemu, jasno definiše 15. jul kao rok u kome je Vlada obavezna da Skupštini dostavi predlog zakona o završnom računu budžeta. Činjenica da se završni račun iz 2018. konačno našao u skupštinskoj proceduri, doduše u septembru mesecu, svakako predstavlja preduslov za nadzor Skupštine nad načinom na koji Vlada upravlja budžetom. Međutim, upitan je smisao usvajanja ovih akata, ako se to ne uradi pravovremeno, a kamoli nakon skoro višedecenijskog odlaganja, čime se svrha završnih računa dovodi do apsurd.

2019

Mesec u parlamentu

OKTOBAR

1.

Izveštaj Poverenice na dnevnom redu jesenjeg zasedanja

Godišnji izveštaj Poverenice za zaštitu ravnopravnosti za 2018. godinu razmatran je u plenumu na prvoj sednici jesenjeg zasedanja. Poslanici vladajuće koalicije su ovog puta komentarisali sam izveštaj Poverenice i pohvalili rad ove institucije, za razliku od julske sednice gde su razmatrani izveštaji ostalih nezavisnih institucija. Tada su govorili o temama van dnevnog reda, kritikovali rad nezavisnih institucija, pa čak i doveli u pitanje samu potrebu za postojanjem ovih institucija u Srbiji.

1.

Prestanak mandata Miroslavu Lazanskom

Miroslavu Lazanskom, poslaniku SNS, prestao je mandat nakon što je izabran za ambasadora Srbije u Rusiji. Na njegovo mesto izabrana je poslanica Nevenka Kostadinova. Nevenka je bila kandidatkinja na izbornoj listi za Nacionalni savet bugarske nacionalne manjine – „DA VRATIMO DOSTOJANSTVO NARODU“ – STEFAN KOSTOV na izborima 2018. Godine.

1.

Kamere sa softverom za prepoznavanje lica i blokada rektorata

Postavljanje kamera za video-nadzor koje imaju softver za prepoznavanje lica i blokada rektorata bili su u fokusu sednice gde su poslanici tražili obaveštenja i objašnjenja. Nemanja Radojević (SMS) pitao je MUP i ministra Nebojšu Stefanovića kako se reguliše prikupljanje i obrada podataka sa novih kamera, kako će podaci građana biti zaštićeni i koje su tačne lokacije gde će kamere biti postavljene "pošto građani moraju biti obavešteni o tome na kojim mestima, kad ih i ko snima".

Marijan Rističević, poslanik vladajuće koalicije, na ovo je kako kaže, postavio kontra pitanje. "Šta će nadležno ministarstvo uraditi da se kamerama pokriju sve saobraćajnice, imajući u vidu tragične događaje koji se događaju na našim ulicama?" Pored toga, uputio je pitanje i Ministarstvu prosvete o merama koje će preduzeti da se vrati narušena autonomija Beogradskog univerziteta "koja se desila zauzimanjem Rektorata od strane vremešnih studenata, a mislim da ni rektorka nije sveta krava, i to treba reći."

2.

Izmene zakona o PDV-u, budžetskom sistemu i rebalans ovogodišnjeg budžeta

Drugog dana jesenjeg zasedanja otvorena je 2. sednica, a na dnevnom redu bio je paket izmena finansijskih zakona. Izmjenama zakona o PDV-u omogućene su poreske olakšice za izgradnju autoputeva od javnog interesa. U Zakonu o budžetskom sistemu ponovo je produžena zabrana zapošljavanja u javnom sektoru do kraja 2020. godine, povećane su plate u javnom sektoru od 8% do 15% od novembra i ukinuta je granica za maksimalan iznos povećanja penzija. Sve izmene usvojene su pre kraja sednice, odmah nakon rasprave u plenumu.

8.

Atlagić ponovo vređao Karapandžu

Marko Atlagić (SNS) ponovo je vređao Rašu Karapandžu, profesora finansija Evropske škole za biznis u Nemačkoj, rekavši da je "naučni secikesa i monstrum naučni", kao i da "neopravdano, svakodnevno, već nekoliko godine iznosi neistine o predsedniku Republike Srbije, Vladi Republike Srbije i vama (Siniša Mali), a radi se o jednoj naučnoj spodobi koja je poznata po nazivom profesor tviteraš, koji svakodnevno blati, ne samo Republiku Srbiju, nego i organe Republike Srbije." Takođe, Atlagić je preporučio "da se pokrene postupak za ukidanje doktorata Raši Karapandži". Ovim poslanici nastavljaju da govore o temama van dnevnog reda i targetiraju profesore kroz kampanju protiv akademske zajednice.

10.

Usvojeni zakoni o kontroli državne pomoći, reviziji i računovodstvu

U oktobru usvojen je i Zakon o kontroli državne pomoći zbog usklađivanja propisa iz ove oblasti sa propisima Evropske unije. Komisija za kontrolu državne pomoći od sada će biti uređena na potpuno nov način, kao samostalna i nezavisna organizacija koja za svoj rad odgovara skupštini. Proširene su i nadležnosti Komisije, pa će ona donositi i podzakonska akta za primenu ovog zakona. Pored državne pomoći posebnim zakonima usvojenim ovog meseca regulisani su i revizija i računovodstvo. Usvojeni su i zakoni o otvorenim investicionim fondovima sa javnom ponudom, o alternativnim investicionim fondovima, kao i izmene Zakona o osiguranju depozita.

23.

5000 dinara penzionerima i zabrana obmanjujućih proizvoda

Zakoni iz oblasti telekomunikacija i trgovine našli su se na dnevnom redu 4. sednice jesenjeg zasedanja. Izmjenama Zakona o informacionoj bezbednosti predviđa se obaveza vođenja evidencije operatora informaciono komunikacionih sistema i uspostavlja se jedinstveni sistem za prijem svih obaveštenja o incidentima koji nastanu, dok je izmenama Zakona o opštoj bezbednosti proizvoda uveden pojam obmanjujućeg proizvoda koji potrošače može dovesti u zabludu i naškoditi im zdravlju. Nadležne institucije dužne su da ograniče promet ovih proizvoda, obaveste Evropsku komisiju o sprečavanju njihove distribucije i povuku ih sa tržišta. Uvode se i kazne od 50 do 500 hiljada dinara za distributere koji u promet stave opasan proizvod ili uvezu ili izvezu obmanjujuć proizvod. Usvojene su i izmene Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene, kao i odluka kojom će se penzionerima pružiti jednokratna pomoć od 5000 dinara. Ova odluka bila je u fokusu rasprave poslanika, a na kritike da je suma ponižavajuća čuli su se odgovori da je "našim penzionerima mnogo i 500 dinara".

24.

Vlada je na mestu, proverite novinare

Marko Atlagić (SNS) iskoristio je svoje pravo da zatraži obaveštenja i objašnjenja i pitao nadležne institucije šta će preduzeti povodom "gnusne izmišljotine vezane za ministra unutrašnjih poslova, gospodina Nebojšu Stefanovića". Takođe ponovio je da se protiv predsednika vode "brutalni medijski napadi" koji su deo "sprege mafijaških, tajkunskih, kriminalnih, političkih grupa iz naše zemlje i inostranstva." Nakon toga reč je dobio Marijan Rističević, koji je ponovo govorio o nezakonitosti poslovanja N1, Nove S i Sport kluba i pitao MUP šta će preduzeti protiv Jugoslava Čosića "organizatora demonstracija od 16. ovog meseca pred Vladom Srbije, gde je skupio 150 ljudi, da se kobajagi protestuje protiv medijskih nesloboda". Tako je još jednom ova procedura u skupštini iskorišćena za odbranu, umesto kontrolu Vlade i targetiranje medija i novinara.

28.

Lažni uzbunjivači

I ovu sednicu obeležile su teme van dnevnog reda, pa se tako govorilo o gostovanju Vladike Grigorija u Utisku nedelje, tvitovima opozicije i proslavi 11. godišnjice Srpske napredne stranke. Aleksandar Martinović govorio je o Aleksandru Obradoviću, rekavši da on "nije uzbunjivač zato što se nije obratio nijednom nadležnom državnom organu, nego je izašao u medije sa lažnim podacima da bi naškodio u krajnjoj liniji, ne samo fabrici „Krušik“ i našoj namenskoj industriji, nego i državi Srbiji, naravno po nalogu svojih političkih mentora, pre svega, Dragana Đilasa."

12.

Izmene u Zakonu o putnim ispravama

Na dnevnom redu Pete sednice našle su se izmene Zakona o putnim ispravama, međunarodni sporazumi sa SAD, Tunisom, Bugarskom i različitim telima Evropske Unije, kao i sporazumi između vlada država učesnica Crnomorske ekonomske saradnje. Novine koje donosi Zakon o putnim ispravama su propisivanje roka od šest meseci do prestanka važenja pasoša kao najranijeg trenutka za podnošenje zahteva za izdavanje novog i obaveza podnošenja zahteva za izdavanje nove putne isprave u slučajevima kada je došlo do promene podataka, ukoliko je isprava oštećena, popunjena ili dotrajala i ako fotografija na putnoj ispravi ne odgovara izgledu lica. Pored toga će se, od sada, umesto u Službenom glasniku, putna isprava proglašavati nevažećom na sajtu MUP-a.

12.

Mini šengen i Krušik

Poslanik Đorđe Vukadinović svoje vreme za traženje obaveštenja i objašnjenja iskoristio je da nadležna ministarstva i Bezbednosno informativnu agenciju pita da li su i zbog čega uskratili dozvolu za izvoz vojne opreme u Jermeniju holdingu „Krušik“ iz Valjeva prošle godine. Vukadinović je uputio i pitanje predsedniku države, premijerki i ministru spoljnih poslova o Mini Šengenu, zahtevajući da se otkrije sadržaj potpisanog sporazuma. Ostala pitanja ticala su se tekovina Prvog svetskog rata, uredjenja zadruga i zadrugarstva, rešavanja posleratnih pitanja i izgradnje spomenika Dijani Budisavljević.

13.

Šta bi Putin rekao za uzbunjivače?

Kao i prethodnog meseca, umesto debate o predloženim aktima, dnevopolitičke teme preovladale su u plenumu trećeg dana sednice. Tako su poslanici Srpske radikalne stranke pitali ministra unutrašnjih poslova Nebojšu Stefanovića o poslovanju valjevskog Krušika, na šta je on odgovorio optužbama na račun uzbunjivača Aleksandra Obradovića, pitajući "kako bi Putin nazvao čoveka koji bi prikupljao podatke pet godina o ruskoj fabrici naoružanja i stavljao to na hard disk?". Pored toga, poslanici vladajuće većine ponovo su vreme za raspravu koristili da govore o opozicionim liderima van parlamenta, optužujući ih da rade protiv Srbije, napadaju ministra Stefanovića i predsednika Aleksandra Vučića i "izmišljaju neke afere sa oružjem".

20.

Rasprava o predlogu budžeta za 2020. godinu

Predlog Zakona o budžetu ove godine podnet je parlamentu u zakonom predviđenom roku, bio je jedina tačka dnevnog reda, obezbeđeno je dovoljno vremena za upoznavanje poslanika sa predlogom budžeta pre sednice i dvostruko vreme za raspravu. Budžet je poslanicima predstavila premijerka Ana Brnabić, a ostalih dana sednice ga je uz podršku poslanika većine branio najčešće ministar ekonomije, Siniša Mali. Iako se sastav budžeta odnosi na celu Vladu, ostali ministri uglavnom nisu bili prisutni tokom rasprave. Veći deo plenumske debate zauzele su pohvale vladajuće koalicije, čiji su poslanici skoro u svakom govoru naglašavali da je budžet razvojni, a ne izborni. Pored toga našla se i po neka kritika opozicije prisutne u sali, ali je uglavnom ostajala bez odgovora, uz još komentara na opozicione lidere van parlamenta.

28.

Usvojen set finansijskih zakona

Nakon šestodnevog razmatranja budžeta predsednica skupštine Maja Gojković otvorila je još jednu sednicu. Na dnevnom redu se našao paket izmena u zakonima iz oblasti finansija. Usvojene izmene Zakona o porezu na dobit pravnih lica podrazumevaju poreske olakšice za banke koje su umanjile dug korisnicima kredita u švajcarskim francima. Uvodi se i poreska olakšica za investicione fondove kojima se više u poresku osnovicu neće računavati kapitalni dobitak od prodaje imovine, kao i mera za sprečavanje dvostrukog oporezivanja obveznika koji delatnost obavljaju i u Srbiji i u inostranstvu. Poslanici su razmatrali i usvojili i izmene Zakona o porezima na upotrebu, držanje i nošenje dobara koji se tiče upotrebe motornih vozila, plovila, vazduhoplova i poreza na registrovano oružje.

28.

Poslanička pitanja

Poslednjeg četvrtka u mesecu poslanici imaju pravo da Vladi ili nadležnom ministru postave pitanje u usmenom ili pisanom obliku, na koje su oni na koje je upućeno obavezni da odgovore. U novembru poslanici su po četvrti put ove godine iskoristili ovaj mehanizam. Pitanja koja su postavljali ticala su se socijalnih i zdravstvenih prava učenika verskih škola, zapošljavanja u javnom sektoru, Zakona o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarscima, strategije podsticanja rađanja, MHE Rakita i namenske industrije Krušik.

2019

Mesec u parlamentu

DECEMBAR

1.

Usvojen set finansijskih zakona koji prate budžet

Nakon što su usvojili budžet za 2020. godinu prošlog meseca, poslanici su početkom decembra razmatrali set od 16 finansijskih akata koji svake godine prate budžet. Usvojene su izmene Zakona o agencijskom zapošljavanju, povećane mesečne takse za javni servis za 35 dinara, izmenjeni su i akti koji regulišu plate u javnom sektoru, penzije i poreze. Iako su se poslanici uglavnom držali teme rasprave, vladajuća većina je najveći deo vremena poredila finansijsku politiku trenutne i bivše vlasti, bez ulaženja u detalje akata koje usvajaju. Predsednik države Aleksandar Vučić je od poslanika dobio skoro sve zasluge, a za nedostatke krivica je spala na „žute lopove iz bivše vlasti“.

9.

Ukidanje funkcionerske kampanje?

Poslanici su u decembru razmatrali i set izmena zakona značajnih za izborni proces u cilju smanjenja funkcionerske kampanje - Zakon o javnim preduzećima, Zakon o sprečavanju korupcije i Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije. Poslanici vladajuće većine tokom rasprave najviše su govorili o bojkotu rada parlamenta dela opozicionih poslanika. Naglašavali su i da ne razumeju šta je toliko pogrešno sa trenutnim zakonskim rešenjima, pa tako poslanik SNS Vladimir Đukanović nije video "šta je loše u tome da se neki funkcioner ako je nešto dobro uradio u svom javnom preduzeću, u ministarstvu, a šta je loše da se pohvali." Sednica je kasnila preko sat vremena jer nije bio uspostavljen kvorum od potrebnih 126 poslanika.

9.

Zakonska unapređenja delimično usvojena

CRTA je poslanicima predložila set amandmana na ove predloge zakona kako bi se još preciznije odredilo sprečavanje funkcionerske kampanje. Poslanici su izmene ovih zakona usvojili, kao i amandman kojim Agencija za borbu protiv korupcije obavezuje da u roku od 5 dana donese odluku o potencijalnim slučajevima zloupotrebe javnih resursa i funkcionerske kampanje, a koji je predložila CRTA. Ipak, amandman kojim bi funkcionerima bilo zabranjeno da tokom predizborne kampanje učestvuju u promociji rezultata rada organa javne vlasti nije usvojen, čime su poslanici propustili priliku da doprinesu ukidanju ove prakse.

16.

Usvojeni završni računi za prethodnih 17 godina

Zakoni o završnim računima budžeta za prethodnih 17 godina ušli su ovog septembra u skupštinsku proceduru, a poslanici su ih u objedinjenoj raspravi razmatrali na jednoj od decembarskih sednica. Završni račun govori nam o tome na koji način se raspoređuje novac građana i na šta je potrošen tokom prethodne godine. Njegovo redovno razmatranje preduslov je za budžetsko planiranje svake naredne godine. Razmatranje završnog računa za 2018. godinu i njegovo usvajanje, svakako predstavlja korak ka poboljšanju nadzorne funkcije Skupštine. Ipak, usvajanjem preostalih 16 završnih računa odjednom, nakon skoro višedecenijskog odlaganja, ceo postupak je izgubio smisao.

PARLAMENT U BROJEVIMA

Statistički pregled rada 11. saziva je zaključen sa 31. decembrom 2019. godine

23.

Javne nabavke regulisane novim zakonom

Pored 17 završnih računa, na dnevnom redu 9. sednice sa 36 tačaka dnevnog reda, našao se i Zakon o javnim nabavkama. Osim suštinskih novina u sprovođenju postupaka, načinu dodeljivanja ugovora ponudačima i zaštiti prava, ovaj zakon donosi terminološke i tehničke promene pravila koja su i do sada bila u primeni. Pojačan je nivo konkurentnosti i uvedeno načelo proporcionalnosti, dok je načelo poštovanja životne sredine i obezbeđivanja energetske efikasnosti obrisano iz zakona, mada se u praksi nije ni primenjivalo. Najznačajnija novina je zamisao da se ponude u postupcima javnih nabavki podnose isključivo elektronskim putem, i to posredstvom specijalizovane platforme u okviru poboljšanog Portala javnih nabavki.

24.

Nova strategije odbrane i nacionalne bezbednosti Srbije

Tema 10. sednice bio je set akata iz oblasti bezbednosti. Između ostalog, usvojene su izmene Zakona o Vojsci Srbije koje se u najvećoj meri odnose na upravljanje ljudskim resursima u sistemu odbrane, prijemom u profesionalnu vojnu službu, napredovanjem, učestvovanjem u multinacionalnim operacijama, kao i uslovima za prestanak službe za vreme vanrednog i ratnog stanja. Pored toga usvojene su i strategije odbrane i nacionalne bezbednosti Srbije. Obe strategije potvrđuju vojnu neutralnost zemlje i želju Srbije da postane punopravna članica Evropske Unije. Srbija učestvuje u odbrambenim mehanizmima Evropske unije, zadržava postojeći oblik saradnje sa NATO a dalje razvija odnose sa ODKB, savezom okupljenim oko Rusije. Tvrdi se i da Srbija neće postati članica NATO niti bilo kog drugog vojnog saveza, ali će sa njima razvijati saradnju u različitim oblastima. Strategije utvrđuju i da će svi građani na neki način biti obučavani i uključeni u odbranu zemlje protiv različitih pretnji, od elementarnih nepogoda do malo verovatne oružane agresije. Sednici je prisustvovao i ministar odbrane Aleksandar Vulin.

26.

Poslanička pitanja u decembru - Krušik i Crna Gora

Kao i prošlog meseca, a po peti put ove godine poslanici su poslednjeg četvrtka u decembru postavljali pitanja premijerki Ani Brnabić i ministrima. Prema poslovniku pitanja prvo postavljaju poslanici iz najmanjih poslaničkih grupa. Tako je ovog meseca tu priliku dobilo 5 poslanika, a glavne teme bile su afera Krušik i usvajanje zakona o slobodi veroispovesti u Crnoj Gori. Marijan Rističević, poslanik Narodne seljačke stranke od Vlade je tražio da reaguje i "kazni po zakonu" uzbunjivača iz Krušika, Aleksandra Obradovića, koga je nazvao špijunom zbog, kako kaže, antidržavnih aktivnosti. Brnabić je na ovo odgovorila sa "poštovani narodni poslanice, reći ću samo da ste u potpunosti u pravu". Poslanik Đorđe Vukadinović pitao je zašto Srbija nije učinila više i drugačije reagovala nakon usvajanja Zakona o slobodi veroispovesti u Crnoj Gori.

27.

Sukob poslanika Dveri i vladajuće koalicije u parlamentu

Poslednjeg radnog dana u ovoj godini poslanici Dveri Boško Obradović i Ivan Kostić ušli su u salu noseći transparente "Vučić i Milo - braća blizanci" i "Srbijo, zašto ćutiš?" u znak protesta zbog (ne)reagovanja poslanika nakon usvajanja Zakona o slobodi veroispovesti u Crnoj Gori i hapšenja poslanika Demokratskog fronta. Nakon ovoga nastao je incident između poslanika SNS Aleksandra Martinovića, koji je ustao i prišao govornici, sa poslanicima Dveri, a zatim su se u sukob uključili i ostali poslanici vladajuće koalicije. Ovakvo ponašanje poslanika utiče na poverenje građana u parlament, kao i na integritet institucije. Podsećamo da je za unapređenje rada parlamenta neophodno usvojiti Etički kodeks, koji bi omogućio sankcionisanje neprimernog ponašanja poslanika. Situacija se ubrzo smirila, poslanici Dveri su napustili salu, a sednica je nastavljena.

27.

Izabrani novi članovi REM-a

Sa zaključenjem poslednje sednice izglasana su i 3 nova člana Regulatornog tela za elektronske medije. Na predlog nadležnog skupštinskog odbora izabrana je Judita Popović, koju je predložila poslanička grupa LDP. Na predlog udruženja filmskih, scenskih i dramskih umetnika i udruženja kompozitora izabran je Zoran Simjanović, a na predlog nacionalnih saveta nacionalnih manjina Aleksandar Vitković.

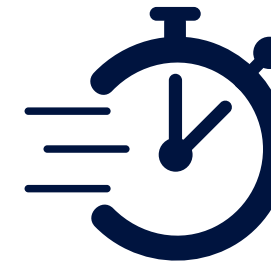
ZAKONODAVNA AKTIVNOST

335 dana legislativne aktivnosti

534 usvojen zakon

97.75% usvojenih zakona predložila je Vlada

Ustaljena praksa po kojoj se na agendi skoro uvek nalaze predlozi Vlade, ili ponekad i poslanika iz redova vladajuće većine, nastavljena je i tokom jesenjeg zasedanja. Tako se slučaj iz marta, kada su dva predloga poslanika koji ne pripadaju vladajućoj većini uvrštena u dnevni red plenarne sednice, može posmatrati kao izuzetak koji potvrđuje pravilo.¹

HITAN POSTUPAK

40% svih zakona (uključujući nove zakone, izmene i dopune zakona i ratifikacije međunarodnih sporazuma) usvojeno je po hitnom postupku

51.47% novih zakona i izmena i dopuna usvaja se po hitnom postupku, ukoliko izuzmemo zakone o potvrđivanju međunarodnih sporazuma, koji se uglavnom usvajaju po redovnom postupku

OBRATITE PAŽNJU NA:

- bojkot parlamenta od strane dela opozicionih poslanika → manje od 50 opozicionih poslanika trenutno bojkotuje rad parlamenta;
- promene u praksi "filibastera" tokom jesenjih zasedanja → smanjen broj "bravo" amandmana od strane vladajuće većine i objedinjavanje velikog broja nepovezanih tačaka dnevnog reda u jedinstvenu raspravu;
- izveštaj Evropske komisije za Srbiju za 2018. godinu, predstavljen krajem maja → podvlači zabrinjavajuće stanje u parlamentu i poziva na hitnu promenu negativne prakse i uspostavljanje međustranačkog dijaloga.

KONTROLNA ULOGA PARLAMENTA U 11. SAZIVU:

12 sednica na kojima su postavljena poslanička pitanja je održano tokom protekle 3 godine: po jedna sednica u oktobru 2016. i oktobru 2017, pet sednica u 2018. godini u martu, aprilu, septembru, oktobru i novembru i po jedna sednica u martu, junu, julu, novembru i decembru 2019. godine. Poslednjeg četvrtka u aprilu, maju, septembru i oktobru 2019. dan za poslanička pitanja nije održan. **14 javnih slušanja održano je u tekućem sazivu:** Svega po jedno javno slušanje održano je u 2017. i 2018. godini. Tokom 2019. godine održana su 6 javnih slušanja: dva u junu, jedno u septembru i tri u novembru.

Novi godišnji izveštaji nezavisnih insitucija za 2018. godinu podneti su Skupštini su u martu. Skupština je u junu na 24. posebnoj sednici razmatrala i usvojila izveštaje o radu Državne revizorske institucije, Fiskalnog saveta i Komisije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu, zajedno sa predlozima zaključaka nadležnih odbora. Zatim je u julu, na 25. posebnoj sednici, razmatrala izveštaje Zaštitnika građana, Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, kao i Agencije za borbu protiv korupcije, te usvojila zaključke povodom ovih izveštaja. U oktobru, na Prvoj sednici Drugog redovnog zasedanja razmotren je i usvojen Redovan godišnji izveštaj Poverenika za zaštitu ravnopravnosti za 2018. godinu zajedno sa zaključkom Odbora za ljudska i manjinka prava i ravnopravnost polova.

Od 2018. godine, poslanici koji ne pripadaju vladajućoj većini su predsedavajući u samo dva od 20 skupštinskih odbora. U novembru poslanici su usvojili budžet za 2020. bez kršenja zakonskih procedura. Takođe, u plenumu su razmotreni i usvojeni zakoni o završnim računima za period od 2002. do 2018. godine.

¹ U martu 2019. godine, po prvi put od 2015. godine, na dnevni red plenarne sednice uvrštena su dva predloga opozicionih poslanika Nenada Čanka, Olene Papuge i Nade Lazić: Predlog Zakona o finansiranju AP Vojvodine i Predlog Rezolucije NSRS o Vojvodini. Predlozi zakona i rezolucije nisu dobili podršku dovoljnog broja poslanika da bi bili usvojeni.

● OTVORENI PARLAMENT ANALIZIRA

CRTA PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE RADA PARLAMENTA

U cilju doprinosa pokretanju demokratskog funkcionisanja parlamenta, CRTA je tokom 2019. godine sačinila 46 preporuka koje se odnose na postupak usvajanja zakona, jačanje parlamentarne kontrole nad izvršnom vlašću, veće uključivanje javnosti i poboljšanje saradnje s nezavisnim institucijama. Preporuke su predstavljene javnosti na [konferenciji za medije](#) održanoj 18. jula 2019. godine u Beogradu.

Preporuke su sačinjene na osnovu sistematičnog, višegodišnjeg praćenja rada parlamenta u okviru inicijative Otvoreni parlament, s namerom da budu što konkretnije i primenjive u najkraćem roku. Problemi kojima se bave, poput usvajanja velikog broja zakona bez suštinske rasprave, te retkog i površnog korišćenja mehanizama parlamentarne kontrole, konstantovani su i u Izveštaju Evropske komisije. Dva od tri zakona i izmena zakona usvojeni su po hitnom postupku. Spisak predstavljenih preporuka nije konačan niti iscrpan, već ograničen na prioritete preporuke za koje CRTA veruje da mogu biti sprovedene u najkraćem mogućem roku, uz postojanje političke volje, spremnosti na dijalog i međusobnog razumevanja svih relevantnih aktera.

Pogledajte CRTA preporuke za unapređenje rada parlamenta na [ovom linku](#).

NIJE ŽIVOT JEDNA STRANKA: PRELETANJE U SKUPŠTINI SRBIJE

Slučajevi promena stranačke pripadnosti narodnih poslanika, ili takozvano „preletanje“, privlače posebnu pažnju javnosti u kontekstu šireg trenda urušavanja položaja i uticaja sa kojim se Narodna skupština suočava. Iako fenomen preletanja ne predstavlja novinu u domaćoj praksi, njegove razmere i trendovi u okviru Narodne skupštine i dalje nisu dovoljno istraženi. Imajući u vidu da se parlamentarizam u Srbiji još uvek može okarakterisati kao mlad, posebno u poređenju sa državama poput Velike Britanije koje tradiciju parlamentarizma gaje već više od pet vekova, promene stranačkih dresova ne predstavljaju iznenađenje.

Fenomen preletanja postaje posebno problematičan u slučajevima kada dovodi do prekrajanja izborne volje građana, čime doprinosi urušavanju poverenja građana u izborni proces, instituciju Skupštine, kao i u značaj građanske participacije u izbornim i drugim procesima.

Ovo istraživanje nastoji da osvetli trend preletanja među izabranim predstavnicima građana u Skupštini, njegove uzroke i posledice, kao jednu od negativnih praksi među poslanicima koja se posebno ističe u kontekstu sve većeg nepoverenja građana, kako prema poslanicima tako i prema instituciji Narodne skupštine. U fokusu istraživanja nalaze se slučajevi preletanja zabeleženi tokom trajanja mandata narodnih poslanika u poslednjih deset godina, odnosno u poslednja četiri skupštinska saziva.

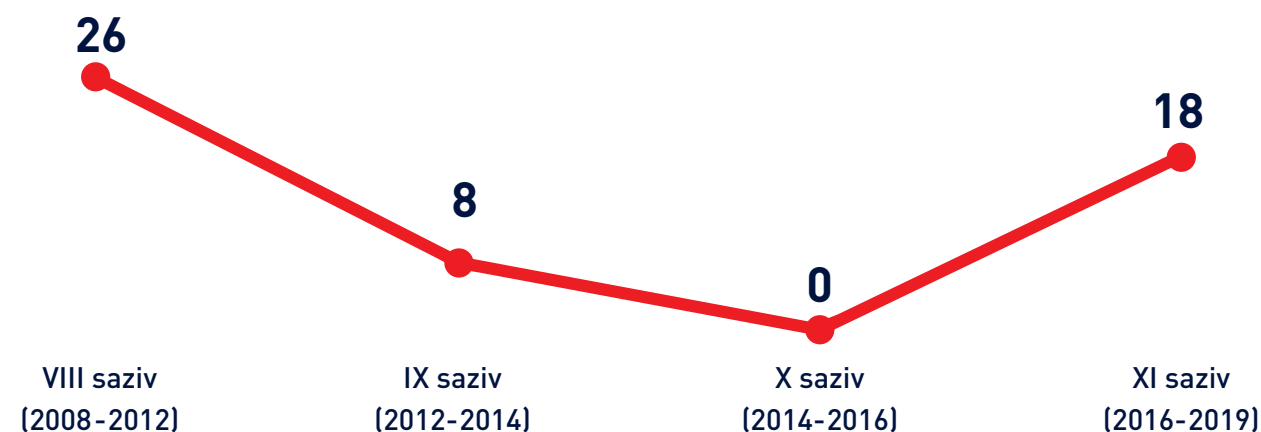
U nastavku predstavljeni su ključni nalazi, a celokupno istraživanje možete pogledati na [ovom linku](#).

Kako su i gde preletali poslanici u proteklih poslednjih deset godina?

Kako bismo utvrdili u kojoj meri je trend preletanja prisutan u Skupštini, analizirali smo **partijsku pripadnost 744 narodna poslanika** kojima je dodeljen mandat u okviru skupštinskih saziva od 2008. godine, zaključno sa novembrom 2019. godine.

U poslednjih 10 godina 52 poslanika preletelo je 54 puta iz jedne u drugu političku stranku u Skupštini tokom svog mandata.

Grafikon 1: Trend preletanja u Narodnoj skupštini 2008 -2019

- 4 saziva promenila je skupština u proteklih 10 godina
- Najviše preletača bilo je u **8. sazivu**
- Ni jedan slučaj preletanja nije zabeležen u **10. sazivu**
- Trend promene stranačkog dresa ponovo je u porastu

Najviše traga ostavila grupna preletanja

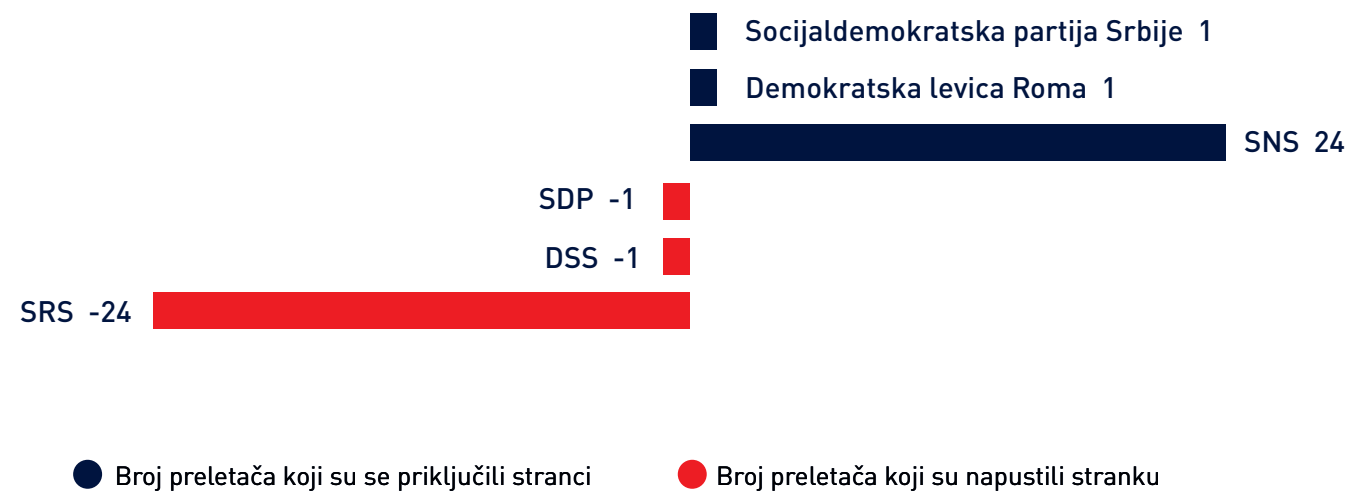
Najviše poslanika preletelo je u **2 velika talasa preletanja**:

- prvi put kada su **24 poslanika radikalno preletela u novonastalu Srpsku naprednu stranku** tokom 8. saziva
- drugi put kada je **pokret Dosta je bilo** u aktuelnom sazivu od prvobitnih **16 spao na samo 3 poslanika** u Skupštini.

Posledica preletanja narodnih poslanika tokom aktuelnog saziva jeste **formiranje nekoliko političkih stranaka**, uključujući Stranku moderne Srbije, Stranku slobode i pravde i Narodnu stranku, čiji su članovi formirali i nove poslaničke grupe u Skupštini.

Preletanja od 2008. do 2012. Godine

Grafikon 2: Pregled promena stranačke pripadnosti u VIII sazivu

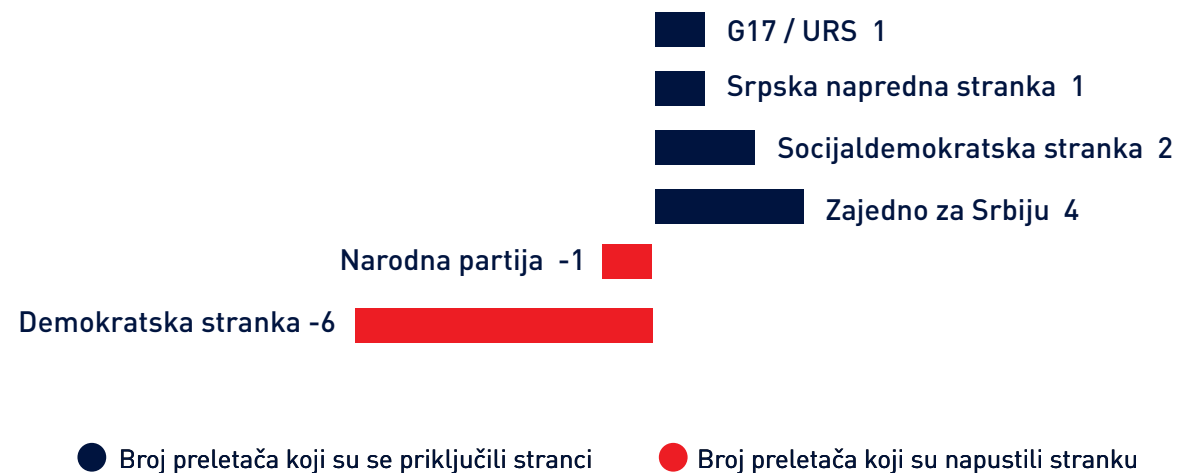

- ukupno **26 preletača**

- **24 poslanika** iz Srpske radikalne stranke prešlo u Srpsku naprednu stranku.

Preletanja od 2012. do 2014. Godine

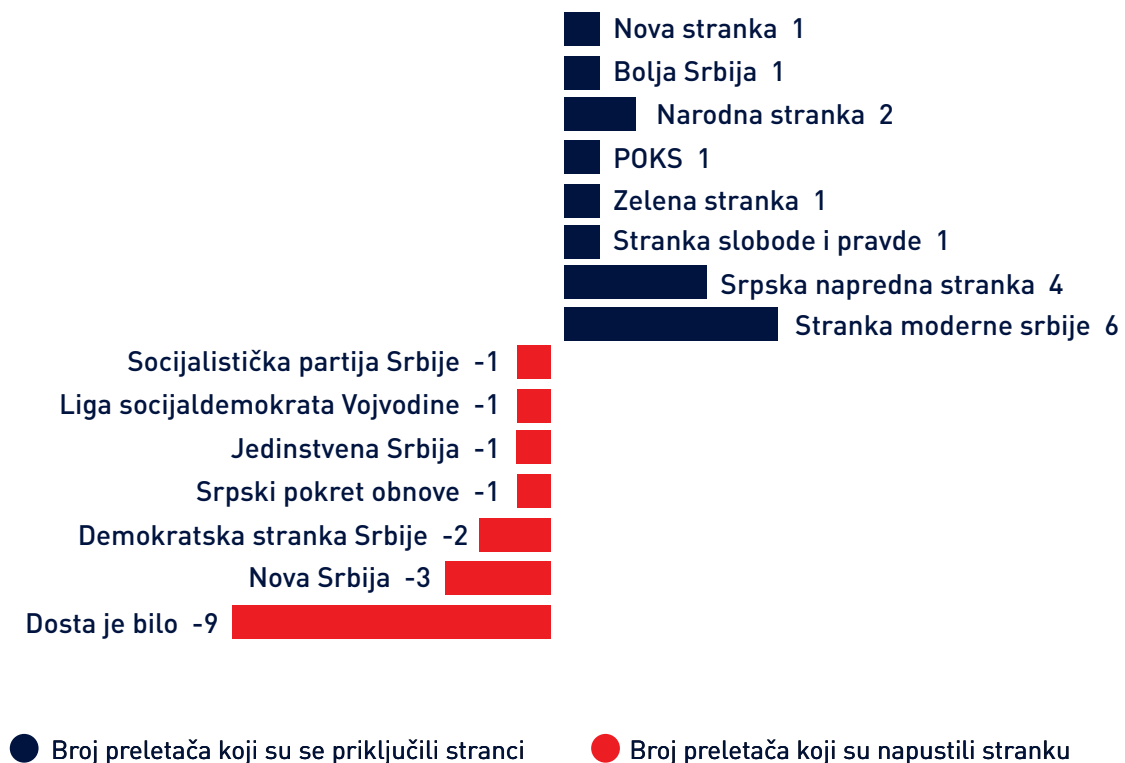
Grafikon 3: Pregled promena stranačke pripadnosti u IX sazivu

- ukupno **8 preletača**

- **Demokratska stranka** izgubila najviše poslanika. Među njima su četiri poslanika koja su iz redova Demokratske stranke prešli u novoformiranu stranku Zajedno za Srbiju; kao i dvoje poslanika koji su prešli u Socijaldemokratsku stranku. Preletanja tokom ovog saziva obuhvataju i poslanika koji se pridružio Srpskoj naprednoj stranci, napustivši Narodnu partiju, kao i nestranačku ličnost izabranu na listi Demokratske stranke koja se priključila G17/Ujedinjeni regioni Srbije.

Preletanja od 2016. do 2019. Godine

- Ukupno **18 preletača** napustilo je svoje prvobitne stranke

- Najviše preletača iz pokreta Dosta je bilo - napustilo ga **9 poslanika**

- 6 bivših poslanika DJB formiralo je Stranku moderne Srbije

- formirane **3 nove** poslaničke grupe u Skupštini,

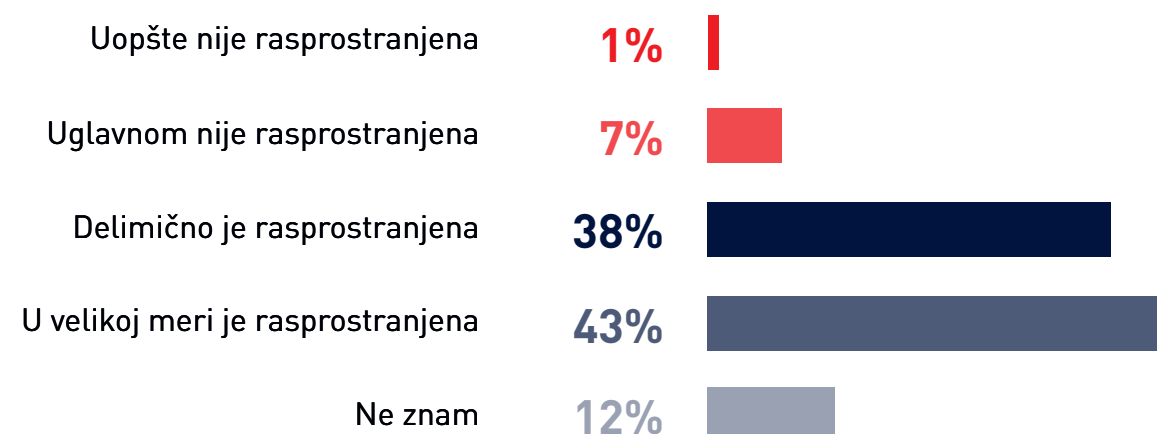
Ukupno **deset preletača** u ovom sazivu je prešlo **iz jedne u drugu stranku koja nije deo vladajuće većine** (šestoro poslanika iz pokreta Dosta je bilo prešlo je u Stranku moderne Srbije, po jedna poslanica iz ovog pokreta je prešla u Stranku slobode i pravde i Zelenu stranku, poslanica Demokratske stranke Srbije prešla je u Narodnu stranku, a poslanica iz Lige socijaldemokrata Vojvodine prešla je prvo u Novu stranku, a zatim u Stranku slobode i pravde), dok je **pet poslanika prešlo iz jedne u drugu stranku vladajuće većine** (po jedan poslanik iz Nove Srbije prešao je u Srpsku naprednu stranku i Bolju Srbiju, jedan poslanik iz Jedinstvene Srbije u Srpsku naprednu stranku, i jedan iz Srpskog pokreta obnove u Pokret obnove Kraljevine Srbije). Uz to, zabeležena su i dva slučaja poslanika koji su iz redova opozicionih stranaka prešli u stranke vladajuće većine (iz Dosta je bilo u Srpsku naprednu stranku, i iz Demokratske stranke Srbije u Novu Srbiju), a **jedna poslanica je iz vladajuće Socijalističke partije Srbije prešla u novoformiranu opozicionu Narodnu stranku.**

Šta građani misle o preletanju u Skupštini Srbije?

Preletanje je opšte poznata pojava u Srbiji

Preko 80% građana smatra da je preletanje, tj. prelazak iz jedne političke strane u neku drugu, rasprostranjena pojava u Skupštini Srbije.

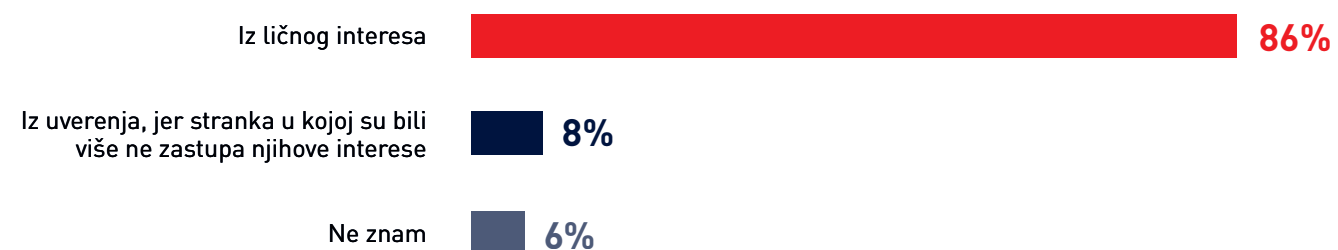
Koliko je rasprostranjenja pojava preletanja među poslanicima u Skupštini Srbije?

Interes ili uverenja?

Gotovo svi građani (86%) vide interes kao osnovni razlog zbog kog poslanici najčešće preleću iz jedne stranke u drugu, a samo 8% smatra da su razlog uverenja.

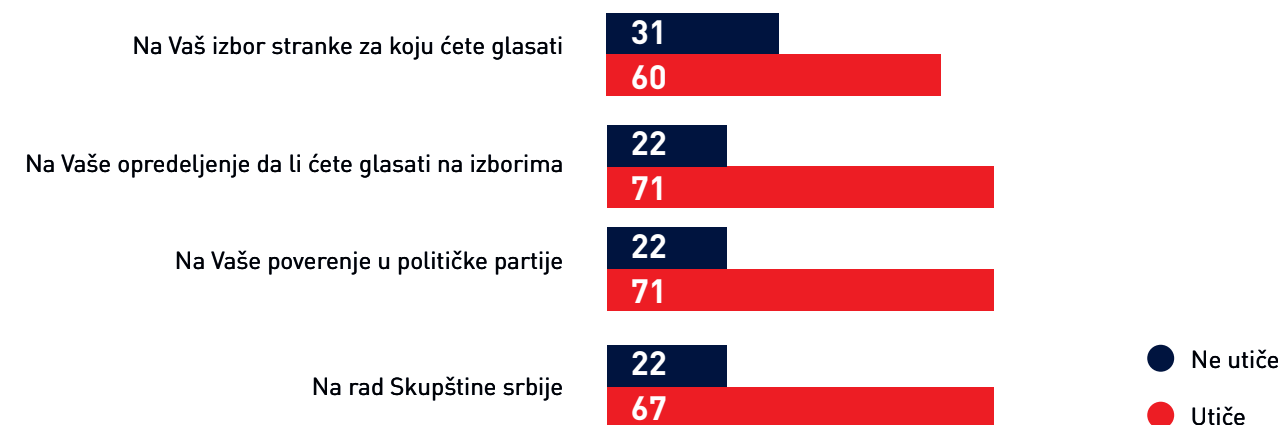
Grafikon 6: Razlog zbog kog poslanici najčešće preleću iz jedne u drugu političku stranku

Uticao preletanja iz perspektive građana

Preko 70% građana smatra da preletači u Skupštini utiču na poverenje građana u političke stranke i opredeljenje da li će glasati na izborima, među kojima skoro 45% misli da utiče u potpunosti. S druge strane, izuzetno malo građana smatra da preletači uopšte ne utiču na rad Skupštine, poverenje u političke stranke i opredeljenje građana da glasaju na izborima.

Grafikon 8: Uticaj "preletača" iz perspektive građana

FACTSHEET: ZAVRŠNI RAČUN BUDŽETA

Šta je završni račun budžeta?

Završni račun nam govori o tome na koji način je novac iz budžeta potrošen. Završni račun budžeta predstavlja godišnji pregled kojim se utvrđuje visina ukupno ostvarenih prihoda i rashoda, kao i finansijski rezultat (budžetski deficit ili suficit) za svaku budžetsku godinu.

Zašto je bitan?

Završni račun budžeta treba da pokaže koliko je novca potrošeno iz državne kase, na koji način i u koje svrhe. S obzirom na to da se budžet puni iz džepova građana kao poreskih obveznika, informacija o načinu trošenja njihovih sredstava mora biti dostupna. Ukoliko se završni račun budžeta ne razmatra redovno, građani ostaju uskraćeni za ključne informacije o načinu na koji je kroz budžet iskorišćen njihov novac.

Ko i kako donosi završni račun budžeta?

Završni račun usvaja **Narodna skupština**, kao najviše predstavničko telo, u formi Zakona o završnom računu budžeta. Proces pripreme završnog računa je vrlo složen, u njemu učestvuju svi korisnici državnog budžeta tako što izgrađuju svoje finansijske izveštaje i podnose ih **Upravi za**

trezor Ministarstva finansija, u rokovima koji su određeni budžetskim kalendarom. Na osnovu svih dostavljenih finansijskih izveštaja, **Ministarstvo finansija** priprema nacrt zakona o završnom računu i podnosi ga **Vladi**, koja utvrđuje predlog zakona i podnosi Skupštini.

Kada predlog zakona o završnom računu uđe u skupštinsku proceduru, prvo ga razmatraju nadležni **skupštinski odbori**. Nadležni odbor razmatra predlog zakona o završnom računu budžeta zajedno sa izveštajem Državne revizorske institucije o obavljenoj reviziji završnog računa budžeta Republike, završnih računa finansijskih planova organizacija obaveznog socijalnog osiguranja i konsolidovanih finansijskih izveštaja Republike. Poslednja stanica je **skupštinski plenum**, u kome ga poslanici razmatraju i glasaju o predlogu zakona o završnom računu budžeta Republike Srbije.

Kada se donosi završni račun budžeta?

Rok za pripremu i usvajanje završnog računa predviđen je u [kalendaru za podnošenje godišnjih finansijskih izveštaja](#):

U prvoj polovini godine korisnici budžetskih sredstava dostavljaju godišnje finansijske izveštaje nadležnim institucijama

Do 20. juna Ministarstvo finansija ima obavezu da dostavi Vladi **nacrt zakona o završnom računu budžeta**, zajedno sa odlukama o završnim računima organizacija za obavezno socijalno osiguranje;

Do 15. jula Vlada je obavezna da Skupštini podnese **predlog zakona o završnom računu budžeta** i odluke o završnim računima organizacija za obavezno socijalno osiguranje.

Način na koji se donose završni računi budžeta, uloga različitih aktera u ovom procesu, njihov sadržaj i rokovi za donošenje određeni su Ustavom Republike Srbije, Zakonom o narodnoj skupštini i Zakonom o budžetskom sistemu.

Gde smo sada sa završnim računima?

Redovno razmatranje završnog računa predstavlja **neophodan preduslov za adekvatno planiranje budžeta** Republike Srbije.

Ove godine, Vlada je podnela završni račun budžeta za 2018. godinu Skupštini, doduše sa dva meseca zakašnjenja.

U proteklih **19 godina** parlament je samo **dva puta u plenumu razmatrao i usvojio zakone o završnim računima** - za 2000. i 2001. godinu. Preostalih 17 završnih računa ušlo je ovog septembra u skupštinsku proceduru, a poslanici ih razmatraju u objedinjenoj raspravi na Devetoj sednici Drugog redovnog zasedanja Skupštine u 2019. Godini.

Za kvalitetnu i sveobuhvatnu raspravu o završnom računu, važan segment predstavlja i Izveštaj o reviziji završnog računa za 2018. godinu koji priprema Državna revizorska institucija. Početkom oktobra Državna revizorska institucija objavila je Izveštaj o reviziji prošlogodišnjeg završnog računa, u kom su utvrđene nepravilnosti i u pogledu prihodne i u pogledu rashodne strane budžeta. Između ostalog, izveštaj navodi da nisu iskazani prihodi i primanja u iznosu od najmanje 28,4 milijardi dinara, zatim nisu iskazani izdaci za nabavku nefinansijske imovine u iznosu najmanje od 4,5 milijarde dinara, nisu obuhvaćeni rashodi i izdaci u iznosu od preko 820 miliona dinara i iskazano je 95 projektnih aktivnosti koje nisu realizovane.

Razmatranja završnog računa u Skupštini, i njegovo usvajanje, svakako predstavlja korak ka poboljšanju nadzorne funkcije Skupštine. Ipak, upitan je smisao usvajanja preostalih završnih računa, ako se to ne uradi pravovremeno, a kamoli nakon skoro višedecenijskog odlaganja.

● IZBOR SAŽETAKA ZAKONA

ZAKON O DUALNOM MODELU STUDIJA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Ovaj Zakon uspostavlja okvir za dualni model studija u Srbiji, u skladu sa potrebom za lakšim zapošljavanjem mladih i unapređenjem sistema visokog obrazovanja. Osnov je već ustanovljen Zakonom o visokom obrazovanju, dok ga ovaj Zakon detaljnije reguliše. Cilj dualnog obrazovanja jeste da premosti jaz između teorijskih i praktičnih znanja i omogući „personalizaciju studiranja“ prilagođavajući studente tržištu rada.

Zakon uređuje odnos prava i obaveza studenata, visokoškolskih ustanova i poslodavaca u dualnom modelu studija, kao i prpratna finansijska, materijalna i druga pitanja.

POJAM DUALNOG MODELA STUDIJA

Ovaj model obuhvata sprovođenje studijskih visokoškolskih programa koji kombinuju aktivnu nastavu u visokoškolskoj ustanovi i praktičnu obuku i rad kod poslodavca. Cilj je sticanje, usavršavanje i izgrađivanje odgovarajućih znanja, veština i sposobnosti studenata i omogućavanje daljeg razvoja.

UČENJE KROZ RAD

Sastavni deo studijskog programa u dualnom modelu studija predstavlja učenje kroz rad. Ovo je prilika za studenta da primeni teorijska znanja radeći kod poslodavca i pod nadzorom mentora. Na ovaj način studenti imaju priliku da neposredno učestvuju u poslovnom okruženju. Sprovodi se u skladu sa planom koji zajednički određuju visokoškolska ustanova i poslodavac. Učenje kroz rad se obavlja kod jednog ili više poslodavaca, trećeg lica ili u visokoškolskoj ustanovi i to o trošku poslodavca koji organizuje učenje kroz rad.

MENTORI

U procesu dualnog obrazovanja postoje dve vrste mentora. Mentor kod poslodavca je lice koje vodi računa da učenje kroz rad ispunjava sadržaje predviđene studijskim programom i da student stekne veštine propisane studijskim programom. Zajedno sa mentorom kod poslodavca, akademski mentor, zaposlen u visokoškolskoj ustanovi, prati učenje kroz rad. Visokoškolska ustanova proverava stručnost mentora kod poslodavca u skladu sa studijskim programom.

STUDIJSKI PROGRAMI

Kako bi dualni model studija bio sproveden, potrebno je da bude akreditovan u skladu sa zakonom. U izradi programa učestvuju i poslodavci, a on može biti samostalan ili kao model studijskog programa. I već akreditovani studijski program može na zahtev biti organizovan po dualnom modelu, bez povećanja broja studenata. Visokoškolske ustanove koje žele da prilagode svoje programe dualnom obrazovanju formiraju mrežu poslodavaca. Poslodavci učestvuju u izradi studijskih programa.

SPROVOĐENJE PROGRAMA

Obim nastave i obim učenja kroz rad u dualnom modelu mora da bude najmanje u trajanju od po najmanje 450 časova godišnje. Upis na studije dualnog modela se vrši putem konkursa, a postoji i mogućnost prelaska sa jednog na drugi tip studija. Prijavljeni studenti raspoređuju se kod poslodavaca uz usaglašavanje želja studenata sa izborom poslodavaca. Poslodavac mora da ispuni zakonom propisane uslove kako bi mogao da sprovodi učenje kroz rad. Studijski program određuje ocenjivanje studenata i način sprovođenja završnog rada.

PRAVA STUDENATA

Visokoškolske ustanove studentima pružaju podršku u karijernom razvoju kroz centar za karijerno vođenje i savetovanje. Karijerno vođenje posebno obuhvata specifičnosti dualnog modela i prati kako studente, tako i poslodavce. Studenti imaju pravo na zaštitu bezbednosti i zdravlja na radu, penzijsko i invalidsko osiguranje, zaštitu prava intelektualne svojine, uživaju zabranu diskriminacije i zabranu zlostavljanja, u skladu sa propisima koji regulišu odgovarajuće oblasti. U izboru poslodavaca, visokoškolska ustanova se vodi najboljim interesom studenata. Ako je studijski program na jeziku nacionalne manjine, pravo studenta je i da se učenje kroz rad organizuje na tom jeziku. Student može raskinuti ugovor sa poslodavcem ako izgubi status studenta, upiše drugi studijski program, dobije mirovanje prava i obaveza studenta, ako poslodavac ne ispunjava obaveze i ako povredi zakonom predviđena prava studenta.

Poslodavac ima obavezu da studentu obezbedi sredstva i opremu za zaštitu na radu; naknadu troškova prevoza do i sa rada; troškova ishrane; osiguranje za slučaj povrede; a izuzetno i troškova smeštaja i ishrane u studentskom domu. Student ima pravo na naknadu za rad jednom mesečno do kraja meseca za prethodni mesec, po satu provedenom na radu. Ova naknada u neto iznosu je najmanje 50% osnovne zarade zaposlenog koji radi na istim ili sličnim poslovima. Ona može da bude različita po različitim godinama studija i može da varira u rasponu od 30 do 70% osnovne zarade zaposlenog pod navedenim uslovima. Tokom godina, ovaj iznos mora da iznosi najmanje 50% osnovne zarade zaposlenog. Iznos može biti umanjen u slučaju da poslodavac snosi troškove školarine.

MEĐUSOBNI ODNOS VISOKOŠKOLSKE USTANOVE, POSLODAVACA I STUDENATA

Visokoškolska ustanova i poslodavac zaključuju ugovor o dualnom modelu studija, a poslodavci i studenti zaključuju ugovor o učenju kroz rad. Ugovor o dualnom modelu se zaključuje u skladu sa dužinom trajanja studijskog programa, a predviđeno je na koji način će se program nastaviti u slučaju raskida ugovora. Svi ugovori između visokoškolskih ustanova i poslodavaca se, uz značajne informacije o programu studija, objavljuju na sajtu tih ustanova i sajtu Privredne komore Srbije (o njima Privredna komora vodi registar). Ugovor o učenju kroz rad student može zaključiti sa više poslodavaca sa kojima njegova/njena visokoškolska ustanova ima ugovore. Među razlozima za raskid ugovora od strane poslodavca su i nepredviđene promene koje sprečavaju ili na drugi način menjaju obavljanje delatnosti. Takođe, ukoliko student od visokoškolske ustanove dobije mirovanje prava i obaveza, poslodavac može sa njim/njom da raskine ugovor. U slučaju raskida ovog ugovora usled mirovanja prava i obaveza, visokoškolska ustanova organizuje učenje kroz rad po povratku sa mirovanja.

NADZOR I ZAVRŠNE ODREDBE

Ministarstvo nadležno za visoko obrazovanje nadzire sprovođenje ovog zakona, dok su druga ministarstva i tela nadležna za druge vrste kontrole. Predviđene su i kazne za visokoškolske ustanove

i poslodavce ukoliko prekrše svoje obaveze. Nacionalni savet za visoko obrazovanje će doneti potrebne akte za sprovođenje zakona. Zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u Službenom glasniku.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA

Predlogom izmena i dopuna Zakona o izmenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima (dalje: Predlog) je predviđeno uspostavljanje efikasnijeg nacionalnog sistema pravne zaštite autorskog i srodnih prava, kao i usklađivanje sa Direktivama EU.

AUTORSKA PRAVA

Predlogom Zakona se proširuje pojam autorskog dela tako da obuhvata i prateću dokumentaciju računarskih programa, precizira se i pojam baze podataka i način njene zaštite, kao i dopuna odredbe koja se tiče prava koautora na računarski program i baze podataka. Specifičnost koju Predlog donosi je pravo autora računarskog programa da izričito zabrani ili dozvoli njegovo umnožavanje nastalo kao rezultat njegovog prilagođavanja, prevođenja, aranžiranja ili izmene.

Izmenjena je definicija emitovanja i posebno precizirano značenje satelitskog emitovanja i elemenata koje mora da ispuni, pri čemu je ono pod kontrolom i odgovornošću radiodifuzne organizacije. Ova odredba uvodi i dva specifična slučaja kada se smatra da postoji satelitsko emitovanje signala u RS.

Izmene je pretrpelo i uređenje prava reemitovanja proširenjem prava i preciziranjem njegovog pojma, uz uvođenje mogućnosti obraćanja medijatorima u slučaju nepostizanja sporazuma.

Proširuje se pravo autora dela likovne umetnosti i na dela grafičke i plastične umetnosti, uz navođenje primera na koju vrstu dela se odnosi. Ponavljanje u odredbi koja se odnosi na obveznike plaćanja posebne naknade za tehničke uređaje i nosače sadržaja namenjenih izvozu je izbrisano.

Izmenjeno je pravo na naknadu autoru u slučaju davanja na poslugu originala ili umnoženih primera ka autorskih dela sa odgovarajuće na pravičnu, a davanje na poslugu ograničeno na institucije namenjene javnosti. Pri iskorišćavanju autorskog dela na osnovu odredaba Zakona, uvedena je obaveza vođenja računa o legitimnim interesima kako autora, tako i nosioca prava, što je bilo izostavljeno u Zakonu.

Predlog je prepoznao specifičnosti koje računarski program ima u kontekstu zaštite autorskih prava i dozvolio njegovo trajno ili privremeno umnožavanje bez dozvole autora ili plaćanja naknade, kako bi se omogućilo njegovo korišćenje na uobičajen način. Korisniku je Predlogom priznato pravo i da otkloni greške u programu u skladu sa njegovom namenom i vrši druge izmene programa i umnoženih rezultata ovih radnji, čak i da posmatra, ispituje ili testira rad programa kako bi utvrdio ideje i principe na kojima počiva bilo koji od njegovih elemenata.

Precizirana su i detaljnije prikazana prava zakonitog korisnika baze podataka koja je autorsko delo ili njenog dela. Predlog ponavlja pretpostavku da isključiva imovinska prava za autorsko delo nastalo iz radnog odnosa, a čiji je predmet računarski program (važi i za baza podataka) trajno pripada poslodavcu, uz mogućnost drugačijeg određenja ugovorom.

Trajanje imovinskih prava autora se proširuje u slučaju imovinskih prava na muzičkim delima sa rečima i to – od smrti poslednjeg preživelog autora kopozicije ili teksta, bez obzira da li su oni označeni kao koautori.

SRODNA PRAVA

Prava interpretatora su precizirana u slučaju njihovog ustupanja proizvođaču fonograma/videograma. Interpretatori će imati naknadu ne samo za emitovanje i saopštavanje sa snimka na nosaču zvuka, već i na nosaču zvuka i slike. Predlog Zakona uvodi dodatne odredbe koje se odnose na:

1. Pravo na raskid ugovora o prenosu ili ustupanju imovinskih prava između interpretatora i proizvođača fonograma – 50 godina od dana zakonitog izdavanja fonograma ili zakonitog objavljivanja pod predviđenim uslovima, uključujući i postojanje više interpretatora. Interpretator se ne može odreći prava na raskid ugovora.

2. Pravo interpretatora na godišnju dodatnu nagradu od proizvođača fonograma – za jednokratnu naknadu prenetih ili ustupljenih isključivih imovinskih prava interpretatora na zabeležene interpretacije, koje se interpretator ne može odreći. Ovo uključuje i naknadu nakon 50. godine od izdavanja/objavljivanja, i predviđa okolnosti u vezi sa ostvarivanjem prava.

3. Promene sadržaja ugovora u korist interpretatora – nakon 50 godina od zakonitog izdavanja fonograma, odnosno objavljivanja.

Predlog Zakona unosi izmenu u obavezu izveštavanja ugovarača (organizacija interpretatora i organizacija proizvođača fonograma) o početku pregovora o određivanju organizacije koja naplaćuje jedinstvenu naknadu od korisnika, predviđajući da o istom obaveste, pored ministarstva nadležnog za poslove nauke, organ državne uprave nadležan za poslove intelektualne svojine (umesto ranije izričito predviđenog Zavoda za intelektualnu svojinu). U slučaju nezaključenja ugovora u roku od 3 meseca od započinjanja pregovora, Vlada na predlog resornog ministra određuje organizaciju koja će vršiti naplatu jedinstvene naknade. Iznos ove naknade više nije označen procentualno, a Predlog ne predviđa da se ova naknada naplaćuje zajedno sa autorskom naknadom za javno saopštavanje muzičkih dela.

Prava proizvođača fonograma i videograma proširena su na način da se ne iscrpljuje njihovo pravo da drugome zabrane ili dozvole interaktivno činjenje dostupnim javnosti žičnim ili bežičnim putem fonograma/videograma bilo kojom radnjom njihovog javnog saopštavanja niti činjenjem dostupnim u smislu 30 Zakona.

Prava proizvođača emisije da zabrani ili dozvoli snimanje i umnožavanje snimka svoje emisije su precizirana u skladu sa zahtevima informatičkog društva.

Odeljak koji se odnosi na baze podataka je pretrpeo značajne izmene. Pre svega, definisan je pojam proizvođača baze podataka, kao titulara srodnog prava koji je značajno uložio u bazu, zatim su prava proizvođača u odnosu na sadržinu prava proširena i precizirana (ne dirajući pritom podobnost baze ili elemenata njenog sadržaja da budu zaštićena drugim pravima), regulisan je prenos prava, sukob sa drugim pravima i odnos sa pravima zakonitog korisnika.

Precizirana je razlika između vremenskog trajanja imovinskog prava interpretatora u zavisnosti od objave koja podrazumeva fonogram ili ne – 70, odnosno 50 godina. Ujedno, produženo je trajanje imovinskog prava proizvođača fonograma koji je objavljen i to sa 50 na 70 godina od dana prvog izdavanja, odnosno objavljivanja, u zavisnosti koji je je datum raniji.

Kod naknade za saopštavanje muzičkih dela, napuštena je podela na troškove naplate u odnosu 50%-50% organizacijama autora i organizacijama koje zastupaju interpretatore i proizvođače fonograma.

Predlog precizira zahteve koje je neophodno da ispuni organizacija za kolektivno ostvarivanje prava za pribavljanje dozvole za ostvarivanje delatnosti, dok je rok nadležnog organa za izdavanje dozvole, odnosno rešenje o odbijanju produžen sa 30 na 60 dana, a rok za podnosioca zahteva da uredi

zahtev sa 15 na 30 dana. Razlozi za oduzimanje dozvole organizacije za obavljanje delatnosti su alternativno postavljene – teže ili ponovljeno kršenje zakona, u odnosu na ranije kumulativno postavljeno rešenje, dok je kvalitativno prošireno i na kršenje odredaba statuta i plana raspodele, koji se Predlogom Zakona takođe preciznije reguliše. Upravljanje organizacijom je povereno članovima umesto osnivačima i promenjen kanal obavezne komunikacije organizacije prema javnosti na nje-nu elektronsku stranicu.

Tarife će se određivati uzimajući u obzir njihovu srazmeru prema bruto društvenom proizvodu Srbije i države čija se tarifa uzima u obzir, a saglasnost na predloge organizacije ili više njih (čiji sadržaj i postupak predlaganja Predlog propisuje) daje nadležni organ.

Predviđen je rok za organizaciju da nosiocima autorskog, odnosno srodnih prava isplati prikupljen prihod. Takođe, predviđeni su i kriterijumi za raspodelu sredstava u druge namene nadležnim telima, zajedno sa rokovima. Proširena je obaveza organizacija u smislu sadržine izveštaja ovlašćenog revizora, godišnjeg izveštaja o poslovanju, godišnjeg obračuna naknada i poseban izveštaj o sredstvima izdvojenim za kulturne namene i unapređenje statusa članova organizacije.

Obaveza vođenja elektronske evidencije emitovanja i reemitovanja autorskih dela i predmeta srodnih prava sa emitera radio i TV programa prelazi na radiodifuzne organizacije, dok nadzor na njima vrši Regulatorno telo za elektronske medije kao povereni posao.

Predlog proširuje krug lica koja mogu da podignu tužbu zbog povrede autorskog i srodnih prava, dok se tužbeni zahtevi takođe proširuju. Predlog Zakona precizira određene pojmove u kontekstu zaštite prava i to: okolnosti koje se uzimaju u obzir pri određivanju visine naknade štete; radnje povrede; lica koja mogu da traže uklanjanje tehnoloških mera na osnovu odredba o ograničenjima autorskog prava.

Predviđa se koje privremene mere se mogu odrediti kod mogućnosti povrede autorskog ili srodnog prava, na predlog kojih lica i pod kojim uslovima. Uvode se novi članovi koji predviđaju opravdavanje privremene mere pokretanjem sudskog postupka, i uređuju obezbeđenje dokaza i dostavljanje informacija, a Predlog se usklađuje sa Zakonom o izvršenju i obezbeđenju i upućuje na shodnu primenu drugih zakona.

KAZNE NE ODREDBE

Član Kaznenih odredaba koji se odnosi na sankcionisanje privrednih prestupa se proširuje u smislu uvođenja kazni za emitere koji ne vode evidenciju emitovanja, kao i za organizacije za kolektivno ostvarivanje prava u slučaju neadekvatne raspodele naknade. Proširuje se broj radnji čije neispunjenje se od strane organizacija za ostvarivanje kolektivnih prava smatra prekršajem.

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prelazne i završne odredbe prilagođavaju primenu odredaba Predloga Zakona u odnosu na prava interpretatora čije interpretacije su snimljene na fonogram, proizvođače fonograma, zaštitu imovinskih prava na muzičkim kompozicijama sa rečima, interpretatore čije interpretacije su zabeležene na nosač zvuka i slike. Ove odredbe uređuju naplaćivanje naknada do donošenja novih tarifa. Oslobođanje zanatskih radnji obaveza plaćanja naknade za javno saopštavanje važi do pristupanja Srbije Svetkoj trgovinskoj organizaciji.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PATENTIMA

Zakon o patentima prvi put je usvojen 2011. godine. Cilj zakona je uređenje pravne zaštite pronalazača, a pronalasci se štite patentom ili malim patentom. Izmene i dopune zakona su predložene kako bi se odredbe uskladile sa međunarodnom regulativom a ključne novine koje ovaj zakon donosi su usmerene na preciziranje odnosa između poslodavca i zaposlenih a u kontekstu stvaranja novog pronalaska tokom radnog odnosa.

NASLEĐIVANJE PRAVA PATENTA U SLUČAJU SMRTI ILI PRESTANKA PRAVNOG LICA PRILIKOM PRIJAVE PATENTA

Novina koja se unosi u ovaj zakon odnosi se na pravo nasleđivanja patenta kada je lice koje je u postupku prijave patenta umrlo odnosno pravno lice koje je prestalo da postoji. U ranijem zakonskom rešenju ova mogućnost nije bila predviđena, sada se pokreće ostavinski postupak nakon čega pravni sledbenici mogu prijaviti patent i koristiti prava iz njega.

PRONALAZAK IZ RADNOG ODNOSA

Odredba koja reguliše ove odnose dopunjena je tako da se precizira šta je to pronalazak iz radnog odnosa koji zaposleni stvori tokom obavljanja svog redovnog posla. Prvi korak u preciziranju ove odredbe jeste definisanje šta je to pronalazak iz radnog odnosa i položaj zaposlenog u tom kontekstu. Ovim zakonom proširuju se prava zaposlenog na pronalazak time što se pod pronalaskom smatraju pronalasci nastali usled korišćenja resursa poslodavca a koji nisu nužno vezani za izvršavanje posla iz radnog odnosa i ukoliko je poslodavac obezbedio obuku zaposlenom pa je pronalazak rezultat stečenog znanja. Takođe, dopunjeni su kriterijumi za određivanje naknade zaposlenom za iskorišćavanje pronalaska iz radnog odnosa, gde se uzimaju u obzir doprinos poslodavca u stvaranju pronalaska kao i doprinos svakog pronalazača ukoliko je pronalazak stvorilo više zaposlenih.

Zaposleni je dužan da prilikom otkrića pronalaska dostavi izveštaj poslodavcu sa što preciznijim opisom pronalaska sa isticanjem novog tehničkog rešenja kao i najbolji način primene pronalaska. Poslodavac razmatra da li pronalazak opisan u izveštaju spada u kategoriju pronalazaka iz radnog odnosa i u roku od šest meseci obaveštava zaposlenog. U odnosu na prethodno zakonsko rešenje ovaj rok je produžen sa dva na šest meseci. Nakon toga poslodavac odlučuje da li će za dati pronalazak podneti patentnu prijavu, a o krajnjem ishodu obaveštava zaposlenog. Ono što je novina jeste obaveza međusobnog obaveštavanja i komunikacije zaposlenog i poslodavca u vezi sa zaštitom pronalaska kao i obaveza poslodavca da obezbedi svu tehničku podršku kako bi se pronalazak zaštitio.

Prilikom komunikacije sa trećim licima, a kada je reč o pronalasku, poslodavac i zaposleni su u obavezi da čuvaju poslovnu tajnu. Ovo je važno kako bi se zaštitio pronalazak i pre nego što se podnese prijava za zaštitu patentnom.

DEJSTVO EVROPSKOG PATENTA I POSTUPAK ZA UPIS EVROPSKOG PATENTA U REGISTAR PATENATA

Ovom odredbom se predviđa način upisa evropskog patenta u nacionalni registar patenata, što znači da kada do toga dođe primenjuje se nacionalno zakonodavstvo, odnosno Zakon o patentima a ne Konvencija o evropskom patentu. Takođe, registar nadležnog organa se usklađuje sa registrom Evropskog zavoda za patente.

Zakon stupa na snagu 8 dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije."

ZAKON O KONTROLI DRŽAVNE POMOĆI

Novi Zakon o kontroli državne pomoći donosi se zbog potrebe usklađivanja ove oblasti sa pravnim tekovinama Evropske unije. Zakon sledi preporuke Evropske komisije iz godišnjih izveštaja o napretku Republike Srbije i merila koje je neophodno da Republika Srbija ispuni radi otvaranja pregovaračkog Poglavlja 8 – Politika konkurencije. Ove preporuke uglavnom se odnose na obezbeđivanje nezavisnosti i jačanje kapaciteta Komisije za kontrolu državne pomoći. Takođe, zakon detaljnije definiše neke pojmove iz ove oblasti i preciznije uređuje postupak pred Komisijom.

Drugi važan razlog za donošenje ovog zakona jeste usklađivanje procedura i postupaka koji se vode pred Komisijom za kontrolu državne pomoći sa novim Zakonom o opštem upravnom postupku.

INSTRUMENTI DRŽAVNE POMOĆI

Definicija državne pomoći je veoma slična kao u važećem zakonu, ali je dodatno precizirano kroz koje instrumente se može dodeliti državna pomoć. To su:

- 1) subvencija (bespovratna sredstva) ili subvencionisana kamatna stopa na kredite,
- 2) fiskalna olakšica (umanjenje ili oslobođenje od plaćanja poreza, doprinosa, carina i drugih fiskalnih dažbina),
- 3) garancija države, svakog pravnog lica koje raspolaže i/ili upravlja javnim sredstvima ili drugog davaoca državne pomoći, data po uslovima povoljnijim od tržišnih,
- 4) odricanje od dobiti i/ili dividende države, lokalne samouprave ili pravnog lica koje upravlja ili raspolaže javnim sredstvima,
- 5) otpis duga prema državi, lokalnoj samoupravi ili pravnom licu koje upravlja ili raspolaže javnim sredstvima,
- 6) prodaja ili korišćenje imovine u javnoj svojini po ceni nižoj od tržišne,
- 7) kupovina ili korišćenje imovine po ceni višoj od tržišne od strane države, lokalne samouprave ili pravnog lica koje upravlja ili raspolaže javnim sredstvima, i
- 8) druge instrumente u skladu sa ovim zakonom.

USKLAĐENA DRŽAVNA POMOĆ

Usklađena državna pomoć je novi termin koji se koristi umesto ranijeg termina "dozvoljena državna pomoć". Precizirano je da uslove i kriterijume usklađenosti državne pomoći bliže propisuje Vlada.

KUMULACIJA DRŽAVNE POMOĆI I DRŽAVNA POMOĆ MALE VREDNOSTI (DE MINIMIS POMOĆ)

Uvodi se kumulacija državne pomoći koja predstavlja zbir dodeljene državne pomoći koja ima jedinstven cilj i namenu nezavisno od vrste, instrumenta dodele i davaoca državne pomoći. Pravila kumulacije će urediti Vlada.

Kumulaciju će vršiti davalac državne pomoći, tako što će, pre dodele državne pomoći od korisnika

pribavi pisanu izjavu da li mu je i po kom osnovu prethodno dodeljena državna pomoć.

Uvodi se pomoć male vrednosti (de minimis pomoć) kao pomoć koja nema značajan uticaj na narušavanje konkurencije na tržištu i na trgovinu između Republike Srbije i zemalja članica Evropske unije. Ova pomoć se ne prijavljuje Komisiji, ali je davalac de minimis pomoći dužan da obavesti Komisiju o dodeljenoj de minimis pomoći.

Pravila i uslove za dodelu de minimis pomoći, gornju granicu iznosa de minimis pomoći, kumulaciju, kao i obaveze davalaca i korisnika de minimis pomoći uređuje Vlada.

KOMISIJA ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI

Novi zakon na potpuno nov način uređuje status Komisije za kontrolu državne pomoći. Komisija je ustanovljena kao samostalna i nezavisna organizacija koja vrši javna ovlašćenja. Samim tim, Komisija ima status pravnog lica sa svojim organima (Savet komisije i predsednik), što nije slučaj u važećem zakonu, po kome je Komisija telo koje obrazuje Vlada.

Komisija za svoj rad odgovara Narodnoj skupštini RS, koja bira članove Saveta i predsednika komisije na mandat od 5 godina, većinom glasova od ukupnog broja poslanika, a po sprovedenom javnom konkursu koji oglašava predsednik Narodne skupštine.

S obzirom na novi status Komisije, zakonom se uređuje i radno pravni status predsednika, članova Saveta i ostalih zaposlenih u Komisiji. Predsednik Komisije ima platu u visini plate predsednika Vrhovnog kasacionog suda, a član Saveta - u visini plate sudije Vrhovnog kasacionog suda. Na primanja zaposlenih u službi Komisije primenjuju se propisi kojima se uređuju plate, naknade i druga primanja državnih službenika i nameštenika.

U skladu sa promenom statusa, sredstva za rad komisije se planiraju u budžetu Republike u okviru novog razdela.

Proširena je lista nadležnosti Komisije, pa će ona sada donositi i podzakonska akta za primenu ovog zakona, a uvodi se i registar dodeljene državne pomoći i de minimis pomoći koji vodi Komisija.

POSTUPAK PRED KOMISIJOM

Kao i u važećem zakonu, ključna uloga komisije je prethodna i naknadna kontrola državne pomoći, s tim što je novim zakonom postupak pred Komisijom detaljno je uređen. Uređen je način prijavljivanja državne pomoći, postupanje komisije u postupcima kontrole državne pomoći, kao i mogućnost da komisija izvrši neposredan uvid kod korisnika državne pomoći u slučaju postojanja osnovane pretpostavke da je državna pomoć neusklađena.

Na sve procedure koje nisu drugačije uređene ovim zakonom, primenjuju se odredbe Zakona o opštem upravnom postupku.

Utvrđena je obaveza Komisije da na svojoj internet stranici objavljuje rešenja kojima se odlučuje o usklađenosti državne pomoći, kao i zaključke o pokretanju postupka po službenoj dužnosti.

ANALIZE I IZVEŠTAVANJE

Komisija usvaja godišnji izveštaj o dodeljenoj državnoj pomoći u prethodnoj godini osnovu podataka prikupljenih od davalaca državne pomoći i godišnji izveštaj o popisu šema državne pomoći i dostavlja ih Vladi.

U slučaju postojanja osnovane pretpostavke da mere državne pomoći mogu značajno ograničiti ili narušiti konkurenciju, Komisija može sprovesti sektorsku analizu. Komisija može uraditi analizu određene vrste pomoći i na zahtev Vlade.

UPRAVNE MERE KOJE NALAŽE KOMISIJA SUDSKA KONTROLA

U postupku naknadne kontrole, Komisija može odrediti meru ponašanja koja ima za cilj otklanjanje neusklađenosti i meru kojom nalaže povraćaj državne pomoći. Takođe, Komisija može, korisniku ili učesniku na tržištu odrediti meru periodičnog penala u iznosu od 5.000,00 dinara do 200.000,00 dinara za svaki dan ponašanja suprotno nalogu Komisije.

Protiv rešenja komisije može se podneti tužba Upravnom sudu u roku od 30 dana od dana dostavljanja rešenja stranci, s tim što podnošenje tužbe ne odlaže izvršenje tuženog tešenja.

PRELAZNE ODREDBE

Podzakonski akti za izvršavanje ovog zakona doneće se u roku od jedne godine od početka primene zakona, a do donošenja podzakonskih akata primenjivaće se propisi doneti na osnovu važećeg zakona, ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Registar državne pomoći i pomoći male vrednosti će biti uspostavljen najkasnije u roku od godinu dana od početka primene zakona. Do uspostavljanja registra, davaoci državne pomoći i pomoći male vrednosti su dužni da vode evidenciju, čuvaju i dostavljaju Komisiji podatke o dodeljenoj pomoći u skladu sa propisima donetim na osnovu važećeg Zakona o kontroli državne pomoći.

Predsednik i članovi Saveta biće izabrani u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja, a primenjivaće se od 1. januara 2020. godine, osim odredaba koje se odnose na položaj, izbor predsednika i Saveta Komisije i rad Komisije koji počinju da se primenjuju danom stupanja na snagu zakona.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O INFORMACIONOJ BEZBEDNOSTI

Zakon o informacionoj bezbednosti donet je 2016. godine i time je prvi put uređena oblast bezbednosti u informaciono komunikacionim sistemima. Kako je ovaj Zakon donet pre usvajanja Direktive EU o merama za visok nivo bezbednosti mrežnih i informacionih sistema u Evropskoj uniji, on je u većem delu korespondirao sa ovom Direktivom. Međutim, izmenama i dopunama ovog zakona se pristupilo da bi se preostale odredbe uskladile sa Direktivom EU i unapredile postojeće. Tokom primene zakona uočena je potreba za intervencijama i promenama normi čiji su nedostaci primećeni u praksi.

Spomenute izmene i dopune zakona doprineće boljoj komunikaciji svih subjekata iz oblasti informacione bezbednosti što znači da je jedna od ključnih novina uspostavljanje evidencije informaciono komunikacionog sistema (u daljem tekstu IKT) od posebnog značaja. Pored ovih izmena, poboljšava se način na koji Nadležni organ prima obaveštenja o incidentima uvođenjem Jedinstvenog sistema za prijem obaveštenja koji doprinosi efikasnosti celokupne komunikacije i brзом otklanjanju nastalih problema.

Pored navedenih izmena, radi bolje efikasnosti u radu Nacionalnog CERT-a jačaju se kapaciteti i to u vidu proširivanja stručnog osoblja i infrastrukture. Jačanjem kapaciteta doprinosi se uspostavljanju blagovremene i efikasne podrške u slučaju nastanka incidenata. Druga vrsta proširivanja oblasti rada Nacionalnog CERT-a jeste izrada analiza na osnovu statističkih podataka koje mu IKT dostavi a sve u cilju zaštite informacionih sistema.

ODREDBE ZAKONA KOJE SE USKLAĐUJU SA EU DIREKTIVOM

Izvršena je dopuna u oblasti informaciono komunikacionih sistema od posebnog značaja. Ovim dopunama se reguliše komunikacija digitalne infrastrukture i usluga informacionog društva. Taksativno se nabrajaju i preciziraju oblasti u kojima se koriste IKT sistemi od posebnog značaja kao i za šta se oni koriste.

Takođe je primećeno da je neophodno da se nadležni organ pre javnog objavljivanja obaveštenja o incidentu konsultuje sa operatorima IKT sistema od posebnog značaja koji je dostavio obaveštenje o incidentu.

Povodom usklađivanja sa EU Direktivom dopunjuju se odredbe o Nacionalnom CERT-u u pogledu nadležnosti i kapaciteta. Proširuju se nadležnosti Nacionalnog CERT-a i to u delokrugu poslova koji su se ranije vodili. Takođe zbog neophodnosti neprekidne dostupnosti svih usluga i obezbeđivanja kontinuiteta rada proširuju se kapaciteti u odnosu na zaposlene i infrastrukturu kojom raspolaže.

ODREDBE ZAKONA KOJE SE MENJAJU NA OSNOVU UOČENIH NEDOSTATKA U PRAKSI

Da bi se ostvarila saradnja i usklađenost prilikom obavljanja poslova u funkciji unapređenja informacione bezbednosti u rad Tela za koordinaciju poslova informacione bezbednosti uključuje se Narodna banka Srbije.

Jedna od ključnih novina jeste uvođenje Evidencije operatora IKT sistema od posebnog značaja. Ovim se uvodi obaveza Nadležnog organa da uspostavlja i vodi evidenciju gde se u samom Predlogu zakona taksativno nabraja njen sadržaj.

Kako bi se rešili neki raniji problemi, izmenama i dopunama zakona precizira se način obaveštavanja o incidentima koji ugrožavaju informacionu bezbednost. Obaveštavanje se vrši preko portala Nadležnog organa ili Nacionalnog CERT-a u jedinstveni sistem za prijem obaveštenja o incidentima. Pored navedenih organa za prijem obaveštenja o incidentima, izuzetno se navode i Narodna banka Srbije i Regulatorno telo za elektronske komunikacije gde su oni dužni da informacije proslede nadležnom organu. Ukoliko je reč o značajnom narušavanju informacione bezbednosti koje može imati posledicu ugrožavanja nacionalne bezbednosti takav incident se prosleđuje Bezbednosno informativnoj agenciji. Kako bi se izvršila distinkcija šta je značajno narušavanje bezbednosti određeni pojmovi su definisani u samom zakonu.

Zakonodavac predviđa da su operatori IKT sistema u obavezi da dostavljaju Nacionalnom CERT-u statističke podatke o incidentima koji mogu da imaju značajan uticaj na narušavanje informacione bezbednosti. Rokovi za dostavljanje podataka za prethodnu godinu su 28. februar tekuće godine.

Radi uspostavljanja kontinuirane saradnje svih CERT-ova u Srbiji, definisana je saradnja na svim nivoima (Nacionalni CERT, CERT organa vlasti i CERT-ovi samostalnih operatora IKT sistema). Ovom odredbom su predviđeni sastanci najmanje tri puta godišnje ali i po potrebi ukoliko dođe do značajnog ugrožavanja informacione bezbednosti u Republici Srbiji.

Napomena

Pojmovi i skraćenice koji se spominju u ovim izmenama i dopunama zakona, definisani su u samom delu uvoda gde se objašnjava značenje pojedinih pojmova. IKT predstavlja skraćenicu za informaciono komunikacioni sistem koji predstavlja tehnološko-organizacionu celinu. CERT predstavlja (Computer emergency response team) odnosno Centar za bezbednost informaciono-komunikacionih sistema organa. Incident predstavlja svaki događaj koji ima stvaran negativan uticaj na bezbednost mrežnih i informacionih sistema. Jedinstveni sistem za prijem obaveštenja o incidentima je informacioni sistem u koji se unose podaci o incidentima u IKT sistemima od posebnog značaja koji mogu da imaju značajan uticaj na narušavanje informacione bezbednosti.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O BUDŽETSKOM SISTEMU

Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu predviđeno je povećanje plata u javnom sektoru i istovremeno za još godinu dana produžena zabrana zapošljavanja u javnom sektoru. Penzije se više neće usklađivati na osnovu ovog zakona već isključivo u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Zakon će stupiti na snagu narednog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku.

ZABRANA ZAPOŠLJAVANJA U JAVNOM SEKTORU PRODUŽAVA SE DO KRAJA 2020.

Predlogom zakona je za još godinu dana produžena zabrana korisnicima javnih sredstava da zasnaju radni odnos sa novim licima radi popunjavanja radnih mesta bez saglasnosti Vlade. Zabrana važi do 31. decembra 2020. godine.

POVEĆANJE PLATA U JAVNOM SEKTORU POČEV OD NOVEMBARSKE PLATE

Počev od plate za novembar 2019. godine povećaće se plate u javnom sektoru i to na sledeći način:

- za 15% - medicinskoj sestri, zdravstvenom tehničaru, odnosno drugom licu sa završenom odgovarajućom visokom, odnosno srednjom školom zdravstvene struke;
- za 10 % - istraživačima i pomoćnom osoblju u naučno - istraživačkoj delatnosti kao i doktoru medicine, doktoru stomatologije/doktoru dentalne medicine, magistru farmacije i magistru farmacije - medicinskom biohemičaru sa završenim integrisanim akademskim studijima zdravstvene struke kao i zaposlenima u ustanovama kulture
- za 9% povećaće se plate u MUP, BIA, Ministarstvu odbrane, Ustavnom sudu, sudovima, tužilaštvima i zavodima za izvršenje krivičnih sankcija, visokoškolskim, ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja i predškolskim ustanovama, ustanovama socijalne zaštite);
- za 8% biće veće plate kod ostalih korisnika sredstava budžeta republike srbije, korisnika sredstava budžeta lokalne vlasti, organizacija obaveznog socijalnog osiguranja, osim fonda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika kao i nemedicinskom osoblju u zdravstvenim ustanovama.

USKLAĐIVANJE PENZIJA VRŠIĆE SE ISKLJUČIVO U SKLADU SA ODREDBAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Zakonom o budžetskom sistemu više neće biti propisan maksimum iznad koga se penzije neće moći povećavati, već će usklađivanje penzija biti isključivo regulisano Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju. Naime, izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 2018. godine odložena je primena pravila o usklađivanju penzija koja predviđa ovaj zakon sve do „dostizanja finansijske održivosti penzijskog sistema“, i predviđeno je da će se do tada utvrđivati na način utvrđen propisima koji regulišu budžet i budžetski sistem. Usvajanjem predloženih izmena biće ponovo uspostavljena puna primena Zakona o PIO u ovoj oblasti.

PRECIZIRANJE NADLEŽNOSTI ODBORA ZA FINANSIJE, REPUBLIČKI BUDŽET I KONTROLU TROŠENJA JAVNIH SREDSTAVA PRILIKOM RAZMATRANJA FISKALNE STRATEGIJE

Dosadašnja obaveza Vlade da dostavi fiskalnu strategiju na razmatranje Narodnoj skupštini precizirana je tako što je propisano da će Vlada fiskalnu strategiju dostavljati skupštinskom Odboru za finansije, republički budžet i kontrolu trošenja javnih sredstava. Odbor će biti nadležan i za davanje komentara i preporuka u vezi sa fiskalnom strategijom.

PRODUŽENJE ROKA ZA POČETAK PRIMENE POJEDINIH ODREDBA ZAKONA

- Produžen je rok za primenu odredaba Zakona o budžetskom sistemu koje se odnose na programski budžet od strane zdravstvenih i apotekarskih ustanova do 2021;
- Produžava se predviđeni rok za primenu međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor (IPSAS) do 2023. godine.
- Produžava se rok za uvođenje rodno odgovornog budžetiranja kod svih korisnika budžetskih sredstava na svim nivoima vlasti do 2021. godine.
- Poreski rashodi iskazivaće se u opštem delu zakona o budžetu Republike Srbije, počev od budžeta za 2021. godinu.
- Preuzimanje obaveza za podsticaje u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz IPARD 2 programa primenjuju od budžeta Republike Srbije za 2020. Godinu.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POREZU NA DODATU VREDNOST

Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dodatnu vrednost izvršeno je usklađivanje domaćih propisa sa propisima EU sadržanih pre svega u Direktivi Saveta 2006/112/EZ o zajedničkom sistemu poreza na dodatnu vrednost i to pre svega u oblasti uređenja poreskog tretmana vrednosnih vaučera i bližeg uređenja mesta prometa pojedinih dobara usluga. Pored toga, značajne novine odnose se na poreski tretman prometa i uvoza dobara i usluga koji se vrši u okviru realizacije infrastrukturnih projekata izgradnje autoputeva od javnog interesa koje će od sada moći da budu oslobođeni od PDV-a. Predlogom zakona je, pored toga, proširena i obaveza evidentiranja stranaca kao obveznika PDV-a.

Planirani početak primene većine odredaba Zakona je 01.01.2020. godine.

UREĐENJE PORESKOG TRETMANA VREDNOSNIH VAUČERA

Predlogom zakona uređen je poreski tretman prometa dobara i usluga nastalih po osnovu prenosa jednonamenskih i višenamenskih vrednosnih vaučera. Precizirano je da su jednonamenski oni vaučeri za koje su mesto isporuke dobara/pružanja usluga na koje se vrednosni vaučer odnosi i iznos PDV koji se za promet tih dobara/usluga obračunava i plaća poznati u trenutku izdavanja vrednosnog vaučera, dok svi ostali vaučeri predstavljaju višenamenske vaučere.

Sa stanovišta oporezivanja dve vrste vaučera ključna razlika je u tome što će obaveza obračunavanja PDV-a kod jednonamenskih vaučera postojati u momentu izdavanja, dok će kod višenamenskih vaučera obaveza obračunavanja PDV-a postojati tek u momentu njihove realizacije.

PROŠIRENJE OBAVEZE STRANACA DA SE EVIDENTIRAJU KAO OBVEZNICI PDV-A

Za razliku od važećeg zakonskog rešenja koje obavezu evidentiranja kao obveznika PDV-a predviđa samo za ona strana lica koja vrše promet dobara i usluga za koji postoji obaveza obračunavanja PDV-a, novo rešenje predviđa proširenje ove obaveze i na ona strana lica koja vrše promet dobara i usluga za koji je propisana mogućnost poreskog oslobođanja sa pravom na odbitak prethodno plaćenog poreza.

UREĐENJE PORESKOG TRETMANA PROMETA I UVOZA U OKVIRU REALIZACIJE INFRASTRUKTURNIH PROJEKATA IZGRADNJE AUTOPUTEVA OD JAVNOG INTERESA

Dopunom zakona biće omogućeno poresko oslobođenje sa pravom na odbitak prethodnog poreza prilikom prometa dobara i usluga koji se vrši u okviru realizacije infrastrukturnih projekata izgradnje autoputeva za koje je posebnim zakonom utvrđen javni interes. Dodatno, PDV se neće plaćati ni na uvoz dobara koji se vrši u okviru realizacije tih projekata.

SMANJENJE UKUPNE VREDNOSTI DOBARA ZA KOJA STRANI PUTNIK KOJI IH PRENOSI U INOSTRANSTVO MOŽE DA IZVRŠI POVRAĆAJ PDV

Predlogom zakona predviđeno je da će putnici koji nemaju prebivalište ili boravište u Srbiji, prilikom izlaska iz Srbije moći da ostvare pravo na povraćaj PDV za dobra koja otpremaju u ličnom prtljagu (u nekomercijalne svrhe) ukoliko je vrednost robe veća od 6.000 dinara uključujući PDV. Pravo na povraćaj PDV strani putnici do sada su mogli da ostvare ukoliko je vrednost robe koju iznose iz Srbije veća od 100 evra. Dodatno, predviđeno je i produženje roka za dostavljanje dokaza da je putnik otpremio dobra u inostranstvo sa šest na dvanaest meseci.

IZDAVANJE RAČUNA KAO MOMENAT NASTANKA PORESKE OBAVEZE KOD PROMETA POJEDINIH USLUGA

Poreska obaveza, osim na dan prometa i na dan naplate, može da nastane i danom izdavanja računa za promet usluga neposredno povezanih sa uslugama prenosa, ustupanja i davanja na korišćenje autorskih i srodnih prava, patenata, licenci, zaštitnih znakova i drugih prava intelektualne svojine i to nezavisno od toga koje lice pruža te usluge, kao i za promet usluga tehničke podrške prilikom korišćenja softvera, hardvera i druge opreme na određeni vremenski period.

NOVA PRAVILA PODELE PRETHODNOG POREZA I UTVRĐIVANJA SRAZMERNOG PORESKOG ODBITKA

Dopunom zakona izvršeno je preciziranje načina utvrđivanja procenta srazmernog poreskog odbitka, pa se u promet dobara i usluga, osim prometa opreme i objekata za vršenje delatnosti, neće uračunavati ni ulaganje u objekte za vršenje delatnosti za koje se naplaćuje naknada, povremeni promet nepokretnosti koje izvrši obveznik kojem promet nepokretnosti nije uobičajena delatnost koju obavlja i to najviše za dva prometa nepokretnosti u jednoj kalendarskoj godini.

Dodatno, predlogom zakona predviđeno je i da obveznik PDV-a nije dužan da vrši podelu prethodnog poreza ako utvrđeni procenat srazmernog poreskog odbitka iznosi najmanje 98%.

PRECIZIRANJE PRAVILA KOJA SE ODOSE NA MOGUĆNOST ISPRAVLJANJA POGREŠNO OBRAČUNATOG PDV U VEĆEM IZNOSU

Predviđena je mogućnost ispravljanja računa u slučaju kada obveznik PDV-a u računu iskaže iznos PDV-a, a da za to nije imao obavezu. U tom slučaju, kao i u slučaju kada je za izvršeni promet iskažao veći iznos PDV-a od onog koji duguje, obveznik će imati pravo da ispravi iznos PDV-a, pod uslovom da izda novi račun kojim se zamenjuje prethodno izdati račun uz navođenje napomene o tome, kao i pod uslovom da poseduje dokument primaoca računa u kojem je navedeno da PDV iskazan u prvobitnom računu nije korišćen kao prethodni porez.

BLIŽE UREĐENJE MESTA PROMETA NA BRODOVIMA, U LETELICAMA I VOZOVIMA

Dopunama zakona predviđen je izuzetak od pravila da se mestom prometa smatra mesto u kojem se dobro nalazi u trenutku isporuke, ako se dobro isporučuje bez otpreme, odnosno prevoza. Naime, u slučaju da se promet dobara vrši na brodu, odnosno u letilici ili vozu u toku prevoza putnika, mestom prometa smatra se mesto polaska broda, letilice ili voza a precizira se da se mestom polaska smatra ono mesto koje je voznim redom prvo planirano mesto ukrcajanja putnika.

PRECIZIRANJE NAČINA ODREĐIVANJA MESTA PROMETA USLUGA TELEKOMUNIKACIJA, RADIJSKOG I TELEVIZIJSKOG EMITOVANJA I USLUGA PRUŽENIH ELEKTRONSKIM PUTEM

Za promet usluga telekomunikacija, radijskog i televizijskog emitovanja i usluga pruženih elektronskim putem, mestom sedišta, stalne poslovne jedinice, prebivališta ili boravišta primaoca usluga smatra se mesto određeno na osnovu kriterijuma i pretpostavki za određivanje mesta sedišta, stalne poslovne jedinice, prebivališta ili boravišta primaoca tih usluga.

PREDLOG ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NACIONALNOM OKVIRU KVALIFIKACIJA REPUBLIKE SRBIJE

Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije donet je 2018. godine. Ovim zakonom se reguliše sistem za uređivanje kvalifikacija, opisi znanja, veština, sposobnosti i stavova nivoa kvalifikacija, tela i organizacije nadležne za primenu i razvoj ovog zakona, obezbeđivanje kvaliteta i povezivanje sa Evropskim okvirom kvalifikacija. Nakon što je zakon donet, uspostavljena je Agencija za kvalifikacije. Kako je u nadležnost Agencije u međuvremenu prešao postupak za priznavanje stranih školskih i visokoškolskih isprava, koji je regulisan Zakonom o visokom obrazovanju koji je

menjan 2019. godine, neophodno je pojedine odredbe uskladiti sa novonastalim izmenama. Pored ovoga, zakon se usklađuje i sa odredbama Zakona o javnim agencijama.

NADLEŽNOST AGENCIJE

Proširuje se nadležnost Agencije u pogledu pružanja informacija licima koja se obraćaju Agenciji za profesionalno priznanje stranih visokoškolskih isprava, a pored toga ta ista lica mogu da saznaju šta je sve potrebno i kom telu mogu da se obrate za obavljanje profesije koja je uređena posebnim propisima.

Pored proširenja nadležnosti Agenciji se omogućava da obrazuje posebne stručne komisije i timove za obavljanje poslova spoljašnjeg vrednovanja kvaliteta rada javno priznatih organizatora aktivnosti (u daljem tekstu JPOA) kao i da proverava ispunjenost uslova plana i programa aktivnosti obrazovanja odraslih u skladu sa svim standardima. Takođe, propisan je rok za izbor lica koja mogu biti imenovana u posebne komisije i timove Agencije.

UPRAVNI ODBOR I DIREKTOR

Izmene koje se tiču upravnog odbora odnose se na trajanje i broj mandata članova odbora. U odnosu na prethodno zakonsko rešenje, gde je mandat trajao četiri godine i postojala je mogućnost jednog reizbora, sada se predlaže da mandat traje pet godina sa mogućnošću reizbora članova dva puta. Mogućnost reizbora direktora se proširuje i usklađuje sa upravnim odborom. Pored ovih izmena, menjaju se i uslovi imenovanja članova upravnog odbora. U okviru njihove nadležnosti dodaje im se utvrđivanje taksi za javne usluge kao i određivanje visine naknade za članove posebnih komisija.

REŠENJE O PRIZNAVANJU

Kako bi se omogućilo efikasnije priznavanje isprava, zakonodavac predlaže da lice koje zahteva priznavanje strane školske isprave uz zahtev može umesto originala priložiti overenu kopiju te isprave i prevod. Pored toga, rešenje o profesionalnom priznavanju javne isprave ima značaj javne isprave.

POSTUPAK ZA PROFESIONALNO PRIZNAVANJE

Prva izmena koja se odnosi na sam postupak jeste skraćivanje rokova za donošenje rešenja o priznavanju sa 90 na 60 dana. Za diplome stečene na fakultetima koji se nalaze na Šangajskoj listi top 500 fakulteta, postupak se ne sprovodi i rešenje se donosi u roku od 8 dana od podnošenja zahteva za priznanje.

Ovim zakonom promenjen je i prilog u kom su deskriptivno dati nivoi kvalifikacija koji se usklađuju sa Evropskim okvirom kvalifikacija. U tom smislu menjaju se pojedini opisi znanja, veština i sposobnosti.

Postupci profesionalnog priznavanja koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona okončaće se prema odredbama ovog zakona. Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe članovi 150. stav 7. Zakona o visokom obrazovanju kao i članovi 62. i 63. Zakona o obrazovanju odraslih.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PUTNIM ISPRAVAMA

Zakon o putnim ispravama (u daljem tekstu: Zakon) uređuje putne isprave za putovanje državljana Republike Srbije u inostranstvo, određuje vrste putnih isprava i način njihovog izdavanja.

Zakon je donet 2007. godine a poslednje izmene pretrpeo je 2014. godine. Osnovni razlog za nove izmene Zakona predstavlja potreba za preciznijim definisanjem pojedinih normi, za prilagođavanjem, odnosno usklađivanjem sa nekim drugim propisima koji su u međuvremenu menjani. Glavni cilj izmena je postizanje celovitosti i jedinstvenosti pravnog sistema Republike Srbije, kao i težnja da se određena zakonska rešenja izmene na način koji će doprineti boljem funkcionisanju Ministarstva unutrašnjih poslova i da se obezbedi bolja zaštita i efikasnije ostvarivanje prava građana.

POSTUPAK IZDAVANJA PUTNIH ISPRAVA

Predloženim izmenama i dopunama Zakona propisuju se precizni rokovi za podnošenje zahteva za izdavanje novih pasoša. Najvažnija izmena je propisivanje roka od šest meseci do dana prestanka važenja pasoša, kao najranijeg momenta za podnošenje zahteva za izdavanje novog dokumenta. Ovo je značajno jer se građanima omogućuje da na vreme mogu da zamene svoju putnu ispravu, naročito imajući u vidu zahteve pojedinih zemalja o potrebi važenja putne isprave 3 ili 6 meseci. Sa druge strane, sprečiće se podnošenje zahteva za nove pasoše bez preke potrebe. Ipak, predviđen je i izuzetak od ovog opšteg režima, te je građanima omogućeno da po sopstvenom zahtevu dobiju novi pasoš iako je važnost već izdatog duža od propisanog opšteg roka od 6 meseci, uz određeno uvećanje naknade za obrazac pasoša u delu koji se odnosi na troškove tehničke izrade i angažovanja ljudskih i materijalnih kapaciteta Ministarstva unutrašnjih poslova.

IZDAVANJE NOVE PUTNE ISPRAVE IAKO POSTOJEĆOJ NIJE ISTEKLA VAŽNOST

Lice koje poseduje putnu ispravu čiji rok važenja nije istekao dužno je da

podnese zahtev za izdavanje nove putne isprave ako:

- 1) je došlo do promene podataka koji su upisani u putnu ispravu;
- 2) je putna isprava oštećena, popunjena ili dotrajala, tako da ne može da služi svojoj svrsi;
- 3) ako fotografija na putnoj ispravi ne odgovara izgledu lica.

Novina je u tome što je izdavanje nove putne isprave po ranijem zakonu bilo samo pravo vlasnika isprave, a po novom Zakonu uvodi se obaveza podnošenja zahteva za izdavanje nove putne isprave u navedenim slučajevima.

NEVAŽEĆA PUTNA ISPRAVA

Još jedna od novina jeste i uprošćavanje procedure za građane u slučajevima kada je potrebno oglasiti putnu ispravu koja je proglašena nevažećom. Umesto dosadašnjeg rešenja o oglašavanju nevažeće putne isprave u „Službenom glasniku Republike Srbije”, putna isprava se oglašava nevažećom na zvaničnoj veb prezentaciji Ministarstva unutrašnjih poslova. Na ovaj način građani se oslobađaju troška koji su imali do sada, jer je oglašavanje nevažeće isprave u „Službenom glasniku Republike Srbije” vršeno o trošku građana.

EVIDENCIJE I KORIŠĆENJE PODATAKA

Pored navedenog uvedena je odredba kojom je propisano da se o izdatim putnim ispravama, o odbijenim zahtevima za izdavanje putnih isprava, o oduzetim putnim ispravama i nevažećim putnim ispravama vodi jedinstvena evidencija u elektronskom obliku. Takođe, radi usklađivanja sa odredbama Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova, koji je donet 2018. godine i kojim se na sistemski način uređuje pitanja evidencija, obrade podataka i njihove razmene na nacionalnom i međunarodnom nivou, iz Zakona su izbačene odredbe koje uređuju ovu materiju.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJSCI SRBIJE

Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o Vojsci Srbije odnosi se u najvećoj meri na upravljanje ljudskim resursima u sistemu odbrane, odnosno prava i obaveza profesionalnih vojnih lica. Predlog izmena i dopuna zakona bavi se prijemom u profesionalnu vojnu službu, napredovanjem, učestvovanjem u multinacionalnim operacijama, kao i uslovima za prestanak službe za vreme vanrednog i ratnog stanja. Takođe, izmene i dopune se odnose i na organizaciju vojnih disciplinskih sudova i tužilaca.

PRIJEM U SLUŽBU SE OLAKŠAVA

Predložene izmene i dopune nekoliko članova Zakona o Vojsci Srbije učinile bi prijem u profesionalnu vojnu službu lakšim. Promene kriterijuma za prijem na različite načine bi proširile krug ljudi koji mogu biti primljeni u službu.

Tako na primer, izmena odredba koja se odnosi na prijem u profesionalnu vojnu službu podrazumeva povećanje gornje starosne granice za prijem u službu sa 35 na 40 godina. Takođe, predlogom je predviđeno da odredba bude znatno fleksibilnija i umesto služenja vojnog roka sa oružjem, kao jedan od uslova za prijem podrazumeva “odgovarajuću vojnu obuku sa oružjem”.

Podsećanja radi, u maju 2018. godine izmenjen je set zakona koji uređuju oblast odbrane, među njima i Zakon o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi. Izmene ovog zakona predvidele su obuku građana za potrebe odbrane (uključujući i druge kategorije građana pored onih koji su odslužili vojni rok) i omogućile su realizaciju dvonedeljnih obuka za rezervni sastav u martu ove godine.

Zakonodavac predlaže izmene kojima se predviđa da profesionalni vojnik tj. podoficir u radnom odnosu na određeno vreme može biti bez konkursa primljen u službu na neodređeno vreme u svojstvu podoficira. Do sada, profesionalni vojnici odnosno podoficiri mogli su biti primljeni u radni odnos na određeno vreme (do 3 godine), uz mogućnost obnavljanja ugovora. Takođe, za lica primljena na neodređeno za napredovanje se računa i vreme provedeno u činu pre sklapanja tog ugovora. Inače, odredbe o napredovanju se ne primenjuju na profesionalne vojnike i podoficire koji su primljeni u radni odnos na određeno vreme.

Dodaju se nove odredbe koje omogućavaju da učenici srednjih vojnih škola automatski po završetku školovanja postaju podoficiri u činu vodnika, ukoliko ispunjavaju opšte uslove. Učenici Vojne gimnazije bi se takođe usvajanjem izmena mogli proizvesti u čin vodnika i postati podoficiri ukoliko nakon školovanja završe odgovarajuću vojnu obuku.

Pored toga dodaje se stav kojim bi se omogućilo da profesionalna vojna lica sa preko 30 godina radnog staža imaju pravo na godišnji odmor u trajanju od 35 radnih dana. Ova izmena predlaže se radi usaglašavanja sa Zakonom o državnim službenicima, koji je izmenjen na proleće 2018. godine.

PONOVNO UVOĐENJE ČINOVA KAO REŠENJE PROBLEMA SA NAPREDOVANJEM

Odredbom kojom se definišu činovi u vojsci Srbije predlaže se ponovno uvođenje činova - za podoficire: vodnik prve klase, a za oficire: kapetan prve klase i poručnik bojnog broda. U pitanju su činovi ukinuti 2007. godine, donošenjem novog Zakona o Vojsci Srbije, a u cilju usaglašavanja sa međunarodnim standardima. Kao obrazloženje navodi se potreba za smanjenjem broja oficira u činu majora, kao i potreba da se reši problem predugog zadržavanja u jednom činu.

Predlaže se i izmena kriterijuma za napredovanje u pogledu vremenskog perioda koji je neophodno provesti u određenom činu kako bi se moglo napredovati u viši. Iako se smanjuje broj godina koje je potrebno provesti u činovima poručnika i kapetana, dodavanjem novog čina (kapetan prve klase), oficiru će sveukupno biti potrebno 2 godine više da stigne do čina majora.

NAPUŠTANJE SLUŽBE SE OTEŽAVA

Otežava se napuštanje službe nakon učestvovanja u multinacionalnim operacijama. Prvo, predlaže se izmena kojom se pripadnici Vojske Srbije obavezuju da po povratku ostanu u službi minimum tri puta duže od vremena provedenog u multinacionalnoj operaciji. Takođe, za neizvršavanje ove obaveze predviđa se novčana kazna, koja je utvrđena ugovorom u skladu sa kriterijumima koje određuje ministar odbrane.

Predlaže se promena naziva odeljka koje uređuje prestanak službe u vreme ratnog stanja tako da obuhvati i vanredno stanje. Takođe, menja se formulacija tako da se prestanak službe za vreme vanrednog ili ratnog stanja onemogućava, osim u određenim slučajevima.

Kada su izuzeci u pitanju, predlaže se izmena godina u kojim profesionalnim vojnim licima služba prestaje u toku vanrednog i ratnog stanja. Naime, za oficire se povećava (sa 60 na 65), dok se za profesionalne vojnike smanjuje (sa 55 na 53). Međutim, kada je reč o profesionalnim vojnicima, starosna granica se može produžiti na određenim formacijskim mestima, po odluci ministra odbrane, a na predlog načelnika Generalštaba.

PREMEŠTANJE VOJNIH DISCIPLINSKIH SUDOVA U MINISTARSTVO ODBRANE

Predlogom izmena i dopuna se podrazumeva da se vojni disciplinski sudovi obrazuju pri Ministarstvu odbrane, odnosno da se izmeste iz lanca komandovanja kako bi se obezbedila njihova nepristrasnost. Do sada, ova tela osnivala su se u sklopu Vojske Srbije, a glavna uloga im je odlučivanje o odgovornosti profesionalnih vojnih lica za disciplinske prestepe i povrede dužnosti.

Slično je i sa vojnim disciplinskim tužiocima – predlaže se osnivanje u okviru Ministarstva odbrane, kao i obrazovanje Višeg vojnog disciplinskog tužioca sa sedištem u Beogradu. Vojni disciplinski tužioci zastupaju optužbu pred vojnim disciplinskim sudovima.

Viši vojni disciplinski sud, kao i viši vojni disciplinski tužilac i do sada su bili obrazovani pri Ministarstvu odbrane, odnosno bili su potčinjeni Sekretarijatu Ministarstva odbrane.

STRATEGIJA ODBRANE REPUBLIKE SRBIJE

Strategija odbrane je najviši strategijski dokument Republike Srbije u oblasti odbrane. U njoj se definišu odbrambeni interesi Srbije, analizira bezbednosno okruženje i u njemu se identifikuju najveće pretnje za definisane interese, te se utvrđuje koji organi i na koji način će se boriti protiv ovih pretnji.

Strategija nije pravno obavezujuća, ali nosi političku obavezu svojih donosilaca da se njome rukovode. Dalje se razrađuje zakonima, javnim politikama i nižim strateškim aktima (koji su uglavnom tajni), kao što su Doktrina Vojske Srbije, Strateški pregled odbrane, Dugoročni i Srednjeročni plan razvoja sistema odbrane i Plan odbrane. Kao javni dokument, namenjena je kako građanima Srbije, tako i međunarodnoj zajednici kao smernica daljeg postupanja srpskih vlasti i institucija u predmetnoj oblasti. Nije utvrđen rok u kome treba da se sprovede ili zameni, već se revidira ukoliko se bezbednosno okruženje bitno izmeni.

Prethodna strategija, još uvek na snazi, usvojena je 2009. godine. Predlog nove strategije u velikoj meri zadržava strukturu njene prethodnice. Metodološke promene najprimetnije su u politici odbrane u kojoj se sada postupanje države dosledno razrađuje po utvrđenim odbrambenim interesima. U odnosu na Strategiju iz 2009, tekst nove strategije ne sadrži posebne celine o resursima, finansiranju i planiranju odbrane.

NEPREDVIDIVO BEZBEDNOSNO OKRUŽENJE

Globalno i regionalno bezbednosno okruženje ostalo je složeno i nepredvidivo, uz isprepletane integracione procese, dok savremene transnacionalne pretnje poput terorizma, organizovanog i sajber kriminala, globalnog zagrevanja jačaju naspram tradicionalnih vojnih pretnji. Međunarodne odnose i dalje karakteriše intervencionizam velikih sila i borba oko energenata. Ukazuje se na posledice sukoba na Bliskom istoku, u Aziji i Africi, dok se sukob u Ukrajini ignoriše, kao i njegove posledice u vidu zaoštavanja odnosa Zapada prema Rusiji, ali i ilegalno učešće srpskih dobrovoljaca u tom sukobu. Novina je prepoznavanje opasnosti širenja lažnih vesti i dezinformacija na bezbednost regiona, te povećano ugrožavanje položaja srpskog naroda, kako na jednostrano otcepljenom Kosovu i Metohiji, tako i u Bosni i Hercegovini.

NOVI/STARI MEĐUNARODNI AKTERI U REGIONU

Sudeći po tekstu Strategije, izmenila se konstelacija međunarodnih organizacija i njihov uticaj u regionu. Daleko veći značaj pridaje se Evropskoj uniji, koja se pominje 35 puta naspram samo jedanput u Strategiji odbrane 2009. Najviše se pominje u kontekstu usklađivanja domaćih standarda i propisa sa evropskim, kao partner Srbije, između ostalog, u multilateralnim vojnim i civilnim misijama, te kao faktor stabilnosti u regionu. U bezbednosnim i odbrambenim pitanjima od zajedničkog interesa Srbija će se redovno konsultovati sa EU.

Pored NATO i OEBS-a, koji su zadržali značaj za mir i bezbednost u Evropi, prvi put se pominje i Organizacija ugovora o kolektivnoj bezbednosti (ODKB), koja okuplja šest bivših sovjetskih republika, uključujući Rusiju, i u kojoj Srbija ima status posmatrača od 2013. Strategija najavljuje produbljivanje i proširenje saradnje sa ODKB, dok se postojeći odnosi sa NATO u okviru Partnerstva za mir vide kao optimalni okvir bez potrebe za daljim približavanjem. Takođe, naglašeno je i da je saradnja sa NATO u interesu Srbije, dok je saradnja sa ODKB opredeljenje.

KOSOVO OSTAJE DOMINANTNA PRETNJA

Spisak izazova, rizika i pretnji od značaja za odbranu nije bitno menjan. Opasnosti su poredane po težini mogućih posledica, a ne po stepenu verovatnoće da će se realizovati. Tako je oružana agresija i dalje na prvom mestu, iako je malo verovatna. Jednostrano otcepljenje južne pokrajine Kosovo i Metohija dominira u tekstu strategije kao pretnja po sebi, i kao izvor drugih pretnji kao što su separatističke težnje, oružana pobuna, terorizam i organizovani kriminal, ekstremizam. Pretećim se smatraju, sa strane privremenih institucija u Prištini, i zahtevi za učlanjenjem u međunarodne orga-

nizacije i smanjenjem međunarodnog prisustva na Kosovu, nesprovođenje dogovorenih obaveza, kao i transformacija specifičnog statusa kosovskih snaga bezbednosti u klasičnu vojsku. Ostali problemi su prirodne i tehnološke katastrofe, radiološko zagađenje od ratnih dejstava 1990-ih, te sajber napadi na informacionu i komunikacionu infrastrukturu sistema odbrane.

VOJNA NEUTRALNOST I EVROPSKE INTEGRACIJE NISU UZAJAMNO ISKLJUČIVI

Glavni odbrambeni interesi ostali su zaštita suvereniteta i teritorijalnog integriteta, zaštita bezbednosti Srbije i njenih građana, očuvanje mira i bezbednosti u regionu i svetu, te saradnja sa trećim državama i međunarodnim organizacijama u oblasti odbrane. Novina je što su ovom spisku pridodati i vojna neutralnost i evropske integracije.

O vojnoj neutralnosti govori se još od 2007. godine kada je Narodna skupština, kao reakciju na ulogu NATO na Kosovu, rezolucijom odbila članstvo Srbije u bilo kom (tada) postojećem vojnom savezu dok narod na referendumu ne odluči suprotno. Prethodna strategija iz 2009. je sasvim izostavila ovo opredeljenje, dok se sada izričito poziva na skupštinsku rezoluciju i tako pravi kontinuitet državne politike. Istaknuto je da vojna neutralnost nije prepreka saradnji ni sa NATO, ni sa ODKB, ali ni sa članstvom u Evropskoj uniji, koja od 2009. ima odredbu uzajamne odbrane koja obavezuje države članice na pomoć u slučaju oružane agresije na drugu državu članicu, iako su neke od njih takođe neutralne zemlje.

STARTUJE TOTALNA ODBRANA SRBIJE

S obzirom da nema saveznike koji bi joj pomogli u slučaju potrebe, vojno neutralna Srbija mora da se oslanja samo na svoje kapacitete. Zato će obučiti i angažovati čitavo stanovništvo da brani zemlju od različitih pretnji, a naročito u cilju odvratanja od oružanog napada. U tu svrhu radi će se na jačanju patriotizma i voljnosti građana za na odbranu zemlje, počev od osnovnog i srednjeg obrazovanja, a pribeći će se i obuci odraslih građana. Koncept totalne odbrane pomenut je i u prethodnoj Strategiji odbrane, ali se tada prvenstveno insistiralo na reformi i profesionalizaciji Vojske.

Pojedine mere već su preduzete u iščekivanju usvajanja ovih strategija, na osnovu Zakona o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi koji je po hitnom postupku, bez javne rasprave, izmenjen u maju 2018. Od oktobra 2018. već se uvode petnaestodnevne obavezne vojne obuke koje dva puta u dve kalendarske godine moraju da prođu muškarci stariji od 30 godina koji do sada nisu služili vojsku, kao i pripadnici oba pola koji su služili vojni rok sa oružjem. U pojedinim školama isproban je i koncept nastave za odbranu zemlje.

REPUBLIKA SRPSKA MEĐU PRIORITETNIM ODBRAMBENIM CILJEVIMA

U skladu sa percepcijom ugroženosti srpskog naroda u regionu, među prioritetima odbrambene politike Srbije je i očuvanje dejtonske Republike Srpske u okviru Bosne i Hercegovine. Ovo je još naglašenije u predlogu nego u prošlogodišnjem Nacrtu strategije odbrane. Nije jasno zašto je razvijanje specijalnih odnosa sa srpskim entitetom preko Drine izraženije među odbrambenim nego među spoljnopolitičkim ciljevima Republike Srbije, a vodi se pod interesom očuvanja mirnog i stabilnog regionalnog okruženja.

PRATIĆE SE KAKO SE STRATEGIJA SPROVODI

Kako se sprovodila prethodna strategija nije nikad ocenjeno. Sad se predviđa da Vlada usvoji akcioni plan na osnovu predloga Ministarstva odbrane, koje prati njegovu primenu i o tome godišnje

izveštava Vladu, a Vlada izveštaj dostavlja Odboru za odbranu i unutrašnje poslove Narodne skupštine i Savetu za nacionalnu bezbednost. Primena pojedinih rešenja već je počela i pre zvaničnog usvajanja Strategije odbrane, kao i hijerarhijski više Strategije nacionalne bezbednosti u Narodnoj skupštini.

STRATEGIJA NACIONALNE BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE

Strategija nacionalne bezbednosti je najviši strateški akt Republike Srbije. U njoj se definišu najviši nacionalni interesi u datom kontekstu, prepoznaju prepreke za njihovo ostvarivanje i utvrđuju načini za otklanjanje tih prepreka. Drugim rečima, strategija nacionalne bezbednosti nam govori šta je to što osigurava opstanak države i kvalitet života njenih građana, šta mu preti, kao i ko i kako treba da ga zaštiti.

Strategija nije pravno obavezujući, već javni politički akt koji okvirno usmerava donošenje budućih zakona, nižih strategija, planova i programa, i javnih politika. Ona je namenjena kako građanima Srbije, tako i međunarodnoj zajednici kao smernica daljeg postupanja srpskih vlasti i institucija.

IZMENJENO BEZBEDNOSNO OKRUŽENJE ZAHTEVA NOVU STRATEGIJU

Velike sile redovno menjanju svoje strategije nacionalne bezbednosti, a male države poput Srbije samo kada to postane neophodno, ukoliko su okolnosti bitno izmenjene. Prvi i dosad jedini ovakav akt Srbija je usvojila 2009. godine. U međuvremenu se država bitno približila članstvu u Evropskoj uniji i treba da se uskladi i sa EU strategijama, zaključila je Briselski sporazum o normalizaciji odnosa sa Prištinom, našla na trasi masovnih migracija ka Evropi, a na nju su uticala i previranja u arapskom svetu, zahlađenje odnosa Zapada i Rusije nakon ukrajinske krize, kao i razvoj visokih tehnologija i globalno zagrevanje.

ČLANSTVO U EVROPSKOJ UNIJI JE U RANGU NAJVIŠIH NACIONALNIH INTERESA

U odnosu na 2009, nacionalni interesi su ostali gotovo nepromenjeni. To je razumljivo jer su oni obično dugoročni i slični u svim državama, koje nastoje da sačuvaju suverenu vlast i stanovništvo na celoj teritoriji, žele da obezbede visok kvalitet života svojim građanima, očuvaju njihov specifičan nacionalni identitet u zemlji i inostranstvu i, uopšte, da žive u zdravom i mirnom okruženju. Novina na spisku vitalnih interesa Srbije su evropske integracije koje kulminiraju članstvom u Evropskoj uniji, što pre deset godina još uvek nije bio neprikosnoveni put, a danas se smatra ključnim za ostvarenje ostalih utvrđenih interesa. Dostizanje spremnosti za članstvo podrazumeva i ukorenjivanje evropskih vrednosti u srpskom društvu i usklađivanje domaćih propisa sa visokih evropskim standardima.

KOSOVO OSTAJE IZVORIŠTE NAJVEĆIH IZAZOVA, RIZIKA I PRETNJI PO NACIONALNU BEZBEDNOST

Kada je reč o proceni šta Srbiju najviše ugrožava, i dalje je na prvom mestu Kosovo, u vidu raznovrsnih pretnji – od povrede teritorijalnog integriteta, separatizma, oružane pobune, do ekstremizma, terorizma i organizovanog kriminala. U odnosu na prethodnu strategiju, novi bezbednosni izazov su masovne ilegalne migracije iz Afrike i sa Bliskog istoka, dok su demografski problemi u zemlji drastičniji. Nije više reč samo o neravnomernom demografskom i ekonomskom razvoju, već o kritičnom odlivu mozgova, beloj kugi i dugoročnoj pretnji po biološki opstanak stanovništva Srbije.

Kao i pre, oružana agresija je malo verovatna, a zemlji prete i strani špijuni, klimatske promene, nedostatak energenata, sajber kriminal i narkomanija. U odnosu na prethodnu strategiju, nedovršeno razgraničenje sa susedima i dalje za Srbiju predstavlja ozbiljan problem, ali ne i status i težak položaj izbeglih i interno raseljenih lica, a ni korupcija se više ne smatra značajnom pretnjom. U odnosu na nacrt Strategije iz 2018, ekološkim problemima i politikama posvećena je veća pažnja, dok su sajber izazovi i dalje nedovoljno adresirani.

JASNO I GLASNO ZA VOJNU NEUTRALNOST

Ključna novina je proklamovanje vojne neutralnosti Srbije. Veoma je važno da to stoji u najvišem strateškom aktu kao dugoročno i dosledno opredeljenje. O vojnoj neutralnosti govori se još od 2007. godine kada je Narodna skupština, kao reakciju na ulogu NATO na Kosovu, rezolucijom odbila članstvo Srbije u bilo kom (tada) postojećem vojnom savezu dok narod na referendumu ne odluči suprotno. Prethodna strategija iz 2009. je sasvim izostavila ovo opredeljenje, a ono je u međuvremenu dobilo na značaju nakon zaoštavanja odnosa članica Evropske unije i NATO sa Rusijom kao posledica krize u Ukrajini.

Strategija potvrđuje da Srbija neće postati članica NATO, te da su odnosi sa ovom organizacijom optimalni u okviru Partnerstva za mir. S druge strane, Srbija će unapređivati svoju saradnju sa Organizacijom ugovora o kolektivnoj bezbednosti (ODKB) okupljenom oko Rusije. Biće međunarodno aktivna i kroz učešće u misijama Ujedinjenih nacija, EU i OEBS-a.

TOTALNA ODBRANA SRBIJE: SVI BRANE SVE

S obzirom da nema saveznike koji bi joj pomogli u slučaju potrebe, vojno neutralna Srbija mora da se oslanja samo na svoje kapacitete. Zato će obučiti i angažovati čitavo stanovništvo da brani zemlju od različitih pretnji, a naročito u cilju odvratanja od oružanog napada. U tu svrhu promovisaće se rodoljublje i podizati spremnost na odbranu zemlje, počev od osnovnog i srednjeg obrazovanja, a pribeći će se i obuci odraslih građana. Šta to tačno podrazumeva donekle je objašnjeno u Strategiji odbrane koja se usvaja istovremeno sa Strategijom nacionalne bezbednosti.

Pojedine mere već su preduzete u iščekivanju usvajanja ovih strategija, na osnovu Zakona o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi koji je po hitnom postupku, bez javne rasprave, izmenjen u maju 2018. Od oktobra 2018. već se uvode obavezne obuke u trajanju od po 15 dana raspoređenih u dve kalendarske godine za muškarce starije od 30 godina koji nisu služili vojsku, kao i za žene i pripadnike oba pola koji su služili vojni rok sa oružjem. U pojedinim školama isproban je i koncept nastave za odbranu zemlje.

BRIGA O SVIM GRAĐANIMA SRBIJE I SVOJ SRPSKOJ DIJASPORI

Posebno mesto u Predlogu strategije zauzima očuvanje srpskog naroda i njegovog etničkog identiteta gde god on živeo, u zemlji ili u inostranstvu. To znači da će Srbija unapređivati odnose sa svojom dijasporom, a naročito sa Republikom Srpskom. Štite se i identiteti nacionalnih manjina koje žive u Srbiji, ali se istovremeno izražava bojazan prema njihovim potencijalnim separatističkim težnjama. Možemo da očekujemo i nove programe za povećanje brojnosti domaće populacije.

PREDSEDNIK REPUBLIKE IMA GLAVNU REČ

Strategija iscertava i strukturu sistema nacionalne bezbednosti čiji elementi koordinisanim delovanjem štite nacionalne interese od prepoznatih izazova, rizika i pretnji. Inače su ovi elementi rasuti

u različitim zakonima i značajno je da se njihove uloge uklope na jednom mestu. U novoj strategiji struktura je pojednostavljena, tako da u sistemu razlikujemo upravljački deo koga čine najviši organi izvršne i zakonodavne vlasti, dok su u izvršnom delu bezbednosna tela – policija, vojska i službe bezbednosti, ali i vatrogasci, civilna zaštita, komunalna milicija, carina, javno i privatno obezbeđenje, a po potrebi i druga fizička i pravna lica, odnosno svi građani.

Izmenjena struktura je više naglasila ulogu predsednika Republike koji sada umesto Vlade usmerava čitav sistem, a ne samo komanduje Vojskom. Ostalo je nejasno zašto su kao načela funkcionisanja sistema izostavljeni nepristrasnost i politička neutralnost, pošto ona zahtevaju da se svi tretiraju jednako bez upliva ličnih i drugih partikularnih interesa.

PRATIĆE SE KAKO SE STRATEGIJA SPROVODI

Kako se sprovodila prethodna strategija nije nikad ocenjeno. Sad se predviđa usvajanje akcionog plana, čiju će primenu na godišnjem nivou pratiti Vlada, nadležni odbori Narodne skupštine i Savet za nacionalnu bezbednost. Primena pojedinih rešenja već je počela i pre zvaničnog usvajanja Strategije u Narodnoj skupštini.

ZAKON O JAVNIM NABAVKAMA

Novi Zakon o javnim nabavkama kao polaznu osnovu koristi Direktive EU i druga akta Evropske unije u oblasti javnih nabavki. Kao osnovni cilj donošenja novog zakona postavljeno je potpuno usaglašavanje domaćih propisa sa direktivama i odredbama drugih propisa o javnim nabavkama, i njihovo puno sprovođenje u praksi.

Donošenje novog zakona predviđeno je Strategijom razvoja javnih nabavki u Republici Srbiji za period 2014-2018. godine kao jedan od strateških ciljeva reforme javnih nabavki u Republici Srbiji. Nova Strategija razvoja javnih nabavki za period 2019- 2023. godine predviđa ispunjavanje najvećeg broja predviđenih aktivnosti upravo kroz primenu novog Zakona o javnim nabavkama.

U odnosu na zakon koji je još uvek u primeni, pored suštinskih novina u sprovođenju postupaka, načinu dodeljivanja ugovora ponuđačima i zaštiti prava, novi zakon donosi terminološke i tehničke promene pravila koja su i do sada bila u primeni.

Najznačajnije novine koje donosi predlog novog zakona obuhvataju:

POJAM NARUČIOCA

Zakon donosi izmene u vezi sa pojmom naručioca i njegovim položajem u postupku tako što uvodi javnog i sektorskog naručioca. Javni naručilac ostaje definisan na gotovo isti način kao i u važećem zakonu a sektorski naručioci sada predstavljaju

- Posebnu vrstu javnih naručilaca koji obavljaju sektorsku delatnost,
- Privredna društva koja obavljaju sektorsku delatnost nad kojima javni naručilac može imati, direktno ili indirektno, preovlađujući uticaj na osnovu svojine nad njime, finansijskog udela ili pravila na osnovu kojih je uređeno,
- Druge subjekte koji obavljaju sektorsku delatnost na osnovu isključivih ili posebnih prava.

NAČELA

U odnosu na već postojeća načela, zakon pojačava nivo konkurentnosti, i to tako što je naručilac dužan da u postupku javne nabavke omogući što je moguće veću konkurenciju tako što ne sme da ograniči konkurenciju sa namerom da određene privredne subjekte neopravdano stavi u povoljniji ili nepovoljniji položaj.

Iako sužena na poštovanje odredaba ovog zakona u primeni razliku od zakona u primeni, transparentnost je uvećana kroz objavljivanje većeg broja dokumenata i informacija u vezi sa sprovođenjem postupaka. Novi zakon predviđa objavljivanje većeg broja podataka od strane naručilaca na Portalu javnih nabavki i detaljnije informisanje Kancelarije za javne nabavke o sprovedenim postupcima.

Uvodi se i načelo proporcionalnosti kojim je naručilac dužan da javnu nabavku sprovede na način koji je srazmeran predmetu javne nabavke i ciljevima koje treba postići.

Načelo poštovanja životne sredine i obezbeđivanja energetske efikasnosti izlazi iz Zakona, mada se u praksi nije ni primenjivalo na način na koji se to očekivalo ili se nije primenjivalo uopšte. Umesto načela uvodi se obaveza poštovanja pravila zaštite životne sredine i poštovanja odredaba međunarodnog prava vezanog za životnu sredinu na način sličan već postojećoj obavezi poštovanja socijalnih i radnih prava, kao i kolektivnih ugovora o radu.

SPREČAVANJE KORUPCIJE

Odredbe koje uređuju sprečavanje korupcije pretrpele su određena umanjivanja. Naručilac se sada obavezuje da preduzme sve potrebne mere kako ne bi došlo do korupcije u planiranju javnih nabavki, u postupku javne nabavke ili tokom izvršenja ugovora o javnoj nabavci, kako bi se korupcija pravovremeno otkrila, kako bi bile otklonjene ili umanjene štetne posledice korupcije i kako bi učesnici u korupciji bili kažnjeni, u skladu sa zakonom.

Naručilac je dužan da posebnim aktom bliže uredi način postupanja, pravila, obaveze i odgovornost lica i organizacionih jedinica u postupcima nabavke, međutim novina u odnosu na Zakon u primeni je što se ne predviđa izrada opšteg akta koji bi sadržao upute za pripremu i izradu internog akta naručilaca u vezi sa sprečavanjem korupcije. Izostaje i preciziranje odgovornosti za izostanak akta kojim se bliže uređuje sprečavanje korupcije i dužnost prijavljivanja povrede konkurencije, a iz upotrebe se u potpunosti izbacuje i institut građanskog nadzornika koji je u praktičnoj primeni pokazao zavidne rezultate.

U definiciju sukoba interesa uvodi se termin „lični interes”. Iz dosadašnje primene se izbacuju odredbe o planiranju i sprovođenju mera o sprečavanju korupcije, kao i način na koji se prijavljuje sumnja na korupciju u vezi sa javnim nabavkama.

VRSTE POSTUPAKA

Kao potpuno nove vrste postupaka uvode se konkurentni postupak sa pregovaranjem i partnerstvo za inovacije. Iz primene se izbacuje postupak javne nabavke male vrednosti koji je bio jedna od odlika sistema javnih nabavki u Srbiji. Javne nabavke u toj vrednosti sprovodiće se pre svega kroz otvoreni postupak koji je i dalje pravilo, druge vrste postupaka u skladu sa zakonom propisanim izuzecima koji moraju biti ispunjeni kako bi se ti postupci primenili, ali i kroz postupke na koje se primenjuju pravila o javnim nabavkama s obzirom da je limit za primenu Zakona značajno podignut (milion dinara kao minimum za dobra i usluge).

Otvoreni i restriktivni postupak su sada pravilo za dodelu ugovora za javne naručioce. Predviđaju se i posebni osnovi za postupke dodele ugovora kod sektorskih naručilaca, koja će se pored otvorenog i restriktivnog sprovesti i u pregovaračkom postupku sa objavljivanjem javnog poziva ili konkurentnom dijalogu, a može da vrši i u drugim postupcima javne nabavke ako su za to ispunjeni zakonom propisani uslovi.

Nazivi i osnovi za primenu već postojećih postupaka koji su sačuvani u okviru novog zakona se u određenoj meri menjaju. Najbolji primer za to su pregovarački postupak bez objavljivanja javnog poziva i pregovarački postupak sa objavljivanjem javnog poziva. Osnovi za primenu su suženi a nazivi usklađivanjem sa direktivama prilagođeni novim terminima u upotrebi.

ROKOVI

Rokovi za sprovođenje postupaka se menjaju i u određenoj meri se vezuju za nove procenjene vrednosti za sprovođenja javnih nabavki i evropske pragove. Kako su evropski pragovi znatno više od pragova/procenjenih vrednosti koje se primenjuju u našoj praksi, dolazi i do promena rokova po vrstama predviđenih postupaka. S obzirom na to da je otvoreni postupak isključivo pravilo za primenu, ističemo izmenjene minimalne rokove za podnošenje ponuda u otvorenom postupku:

- 35 dana od dana slanja na objavljivanje javnog poziva, za javnu nabavku čija je procenjena vrednost jednaka ili veća od iznosa evropskih pragova;

- 25 dana od dana slanja na objavljivanje javnog poziva, za javnu nabavku čija je procenjena vrednost manja od iznosa evropskih pragova;

- 15 dana od dana slanja na objavljivanje javnog poziva, za nabavku radova čija je procenjena vrednost niža od 30.000.000,00 dinara;

- 10 dana od dana slanja na objavljivanje javnog poziva, za nabavku dobara i usluga čija je procenjena vrednost niža od 10.000.000,00 dinara.

Zakon donosi i određene novine u vezi sa načinom na koji se računaju rokovi, pre svega u vezi sa detaljnim pojašnjavanjem pravila kojima se vrši računanje rokova prema potrebama naručilaca (rokovi određeni na dane, mesec i godine, i rokovi određeni u radnim danima).

Uvodi se i mogućnost da u određenim slučajevima naručilac može skratiti rokove za podnošenje ponuda, i to kada postoji mogućnost da se ponude podnesu elektronskim sredstvima. Odredbe o elektronskim sredstvima nisu novina, međutim u novom Zakonu se preciziraju i prilagođavaju realnim mogućnostima Republike Srbije da podigne i uspostavi sistem elektronskih postupaka javnih nabavki.

PRAGOV I LIMITI ZA PRIMENU

Zakon uvodi i nove pragove za primenu postupaka javnih nabavki. I sam termin „prag” je novina s obzirom da su do sada u primeni korištene „vrednosti” koje određivane shodno odredbama Zakona o budžetu Republike Srbije za nastupajuću kalendarsku godinu.

Novina je da se odredbe Zakona o javnim nabavkama ne primenjuju na:

- Nabavku dobara, usluga i sprovođenje konkursa za dizajn, čija je procenjena vrednost manja od 1.000.000 dinara i nabavku radova čija je procenjena vrednost manja od 3.000.000 dinara

PARTIJE

Zakon daje i nešto drugačiju definiciju partija u postupcima javnih nabavki. Izmenjeni su načini na koje se vrši podela postupaka i uređivanje procenjene vrednosti po partijama. Iz obrazloženja odredbi može da se zaključi da zakonodavac ima nameru da se novim načinom određivanja procenjene vrednosti javne nabavke i podela nabavke u partije, obezbedi pristup tržištu malim i srednjim preduzećima, tako što u slučaju podele nabavke u partije određuje predmet i obim pojedine partije uzimajući u obzir mogućnost učešća malih i srednjih preduzeća u postupku javne nabavke, kada je to opravdano. Međutim, zakonodavac sada predviđa i pravo naručiocu da ograniči broj partija koje mogu da se dodele jednom ponuđaču.

USLOVI ZA UČEŠĆE

Zakon donosi i izmenu uslova za učešće ponuđača u postupku. Dosadašnji uslovi za učešće u postupku sada postaju kriterijumi za kvalitativni izbor učesnika, i predviđaju se:

- sposobnost za obavljanje profesionalne delatnosti,
- finansijski i ekonomski kapacitet privrednog subjekta,
- tehnički i stručni kapacitet,
- ali i mogućnost da naručiocu zahtevaju ispunjavanje standarda osiguranja kvaliteta i standarde upravljanja životnom sredinom.

Naručiocu dobijaju i upute kada mogu da koriste ove kriterijume, a ponuđači će morati da ispune određene zahteve po pitanju dokazivanja i načina na koje se dokazuju.

Uvode se pravila za vrednovanje tako što se predviđaju osnovi za isključenje (ispunjavanje zahtevanih kriterijume za izbor privrednog subjekta, ispunjavanje objektivnih pravila i kriterijumi određeni za smanjenje broja sposobnih kandidata, ako je primenljivo).

ELEKTRONSKE JAVNE NABAVKE I ELEKTRONSKI SISTEM DOBIJANJA PODATAKA

Jedna od glavnih namera zakona je da se sistem javnih nabavki u potpunosti usmeri ka elektronskim postupcima. Najznačajnija novina je zamisao da se ponude u postupcima javnih nabavki podnose isključivo elektronskim putem, i to posredstvom specijalizovane platforme u okviru poboljšanog Portala javnih nabavki. Portal će omogućiti korišćenje i drugih elektronskih servisa, kao što su elektronski katalog, sistem dinamične nabavke ili podnošenje zahteva za zaštitu prava u elektronskoj formi.

Značajna novina je uvođenje sistema e-Certis čija je funkcija pribavljanje podataka o vrstama i formi dokaza kao i o nadležnim organima koji ih izdaju u državama članicama Evropske unije.

KRITERIJUMI ZA DODELU UGOVORA

U odnosu na Zakon u primeni, određuju se nešto drugačiji kriterijumi za dodelu ugovora od onih koji je do sada primenjivani. Zakon predviđa odabir ponuđača na osnovu:

- Cene
- Troškova primenom pristupa troškovne efikasnosti ili

- Vrednovanjem odnosa cene i kvaliteta.

Troškovi primenom pristupa troškova efikasnosti odnose se na trošak životnog ciklusa, dok se odnos cene i kvaliteta razmatra kroz odnos troška i kvaliteta koji se ocenjuje na osnovu kriterijuma, uključujući kvalitativne, ekološke i/ili socijalne aspekte, povezane sa predmetom ugovora o javnoj nabavci.

NEUOBİČAJENO NISKA PONUDA

Neuobičajeno niska cena se menja i postaje neuobičajeno niska ponuda koja je sada u saglasnosti sa kriterijumima za dodelu ugovora. Vezuje se za sadržinu cene ili troška koji značajno odstupa u odnosu na tržišni i izaziva sumnju u mogućnost izvršenja javne nabavke u skladu sa zahtevima naručioca predviđenim u konkursnoj dokumentaciji.

IZMENE ZAKLJUČENIH UGOVORA

Zakon obezbeđuje nove mogućnosti u vezi sa izmenama ugovora. Predviđaju se opšta pravila u vezi sa izvršenjem i izmenama ugovora a posebna novina ističe da se izmena ugovora smatra bitnom u slučaju kada za posledicu ima izmenu karaktera ugovora u materijalnom smislu u odnosu na ugovor koji je prvobitno zaključen.

Mogućnosti za izmene postoje ako bi se značajno izmenila priroda prvobitno zaključenog ugovora, pri čemu bitna izmena ugovora uvek postoji kada je ispunjen neki od zakonom zahtevanih uslova. Nove odredbe predviđaju i mogućnost izmena po osnovu ugovornih odredaba, u pogledu dodatnih dobara, usluga ili radova, usled nepredviđenih okolnosti, promena ugovorne strana, povećanje obima nabavke ili zamene podizvođača.

ZAŠTITA PRAVA

Zakon obezbeđuje više odredaba sa ciljem efikasnije pravne zaštite u toku postupka. Uvode se posebna načela zaštite prava, zakonitosti, efikasnosti, pristupačnosti, kontadiktornosti i pismenosti. Troškovi postupka zaštite prava su u određenoj meri uvećani.

Zakon donosi značajne terminološke izmene već postojećih instituta, uvođenje i definisanje novih.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O AGENCIJI ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije (u daljem tekstu: Zakon) uređuje se pravni položaj, nadležnost, organizacija i način rada Agencije za borbu protiv korupcije (u daljem tekstu: Agencija), pravila u vezi sa sprečavanjem sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija i prijavljivanjem imovine lica koja vrše javne funkcije, postupak i odlučivanje u slučaju povrede ovog zakona, uvođenje plana integriteta, kao i druga pitanja od značaja za rad Agencije. Osnovni razlozi za nove izmene jesu pojačavanje odgovornosti političkih subjekata koje su učesnici izbora kako u smislu korišćenja i raspolaganja javni resursima, odvajanja funkcionske i političke funkcije, kao i propisivanje prekršaja za javne funkcionere koji koriste javne resurse u izbornoj kampanji suprotno zakonu. U izradi teksta predloženih izmena i dopuna, učestvovala su i nevladine organizacije koje se bave izbornim procesom.

OSNOVNE ODREDBE

Predloženim izmenama i dopunama Zakona u osnovne odredbe uvodi se definicija javnog resursa. Javni resurs je nepokretnost, pokretna stvar i svako drugo dobro koje je u javnoj svojini, odnosno u drugom obliku svojine koje koriste organi Republike Srbije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, javna preduzeća, privredna društva, ustanove i druge organizacije čiji je osnivač, odnosno član Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave.

ZABRANA ZLOUPOTREBE JAVNIH RESURSA

Važeći zakon predviđa zabranu zloupotrebe javnih resursa od strane funkcionera. Novina je u tome što se predloženim izmenama i dopunama precizira šta se sve podrazumeva pod zloupotrebom javnih resursa.

Naime, funkcioner ne može da koristi javne resurse za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, pod čime se posebno podrazumeva korišćenje javnih resursa u svrhu javnog predstavljanja učesnika u izborima i njihovih izbornih programa, pozivanja birača da za njih glasaju na izborima, odnosno da bojkotuju izbore, kao i korišćenje javnih resursa za druge vidove političkih aktivnosti, kao što su rad sa biračima i članstvom, organizovanje i održavanje skupova i promocija, izrada i podela reklamnog materijala, brošura, lifleta i publikacija, političko oglašavanje, istraživanje javnog mnjenja, medijske, marketinške i konsultantske usluge i sprovođenje obuka za stranačke aktivnosti

Takođe, novinu predstavlja i zabrana funkcionerima da koriste javne skupove na kojima učestvuju i susrete koje ima u svojstvu funkcionera, za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, pod čime se posebno podrazumeva korišćenje tih javnih skupova i susreta za javno predstavljanje učesnika u izborima i njihovih izbornih programa, pozivanje birača da za njih glasaju na određenim izborima, odnosno da bojkotuju izbore.

KAZNE NE ODREDBE

Još jedna od novina jeste i pooštavanje minimalne zaprećene kazne za funkcionere koji zloupotrebe javne resurse sa 50.000 na 100.000 dinara. Maksimalna kazna i dalje ostaje 150.000 dinara.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SPREČAVANJU KORUPCIJE

Zakonom o sprečavanju korupcije (u daljem tekstu: Zakon), uređuje se pravni položaj, nadležnost, organizacija i rad Agencije za sprečavanje korupcije (u daljem tekstu: Agencija), pravila o sprečavanju sukoba interesa pri obavljanju javnih funkcija, kumulacija javnih funkcija, prijavljivanje imovine i prihoda javnih funkcionera, postupak u kome se odlučuje o postojanju povrede ovog zakona i druga pitanja koja su značajna za sprečavanje korupcije. Zakon je donet 2019. godine, a počinje da se primenjuje od 1. septembra 2020. godine. Osnovni razlozi za izmene ovog zakona čija primena još uvek nije ni počela predstavljaju pojačavanje odgovornosti političkih subjekata koje su učesnici izbora kako u smislu korišćenja i raspolaganja javni resursima, odvajanja funkcionerske i političke funkcije, kao i propisivanje prekršaja za javne funkcionere koji koriste javne resurse u izbornoj kampanji suprotno zakonu. U izradi teksta predloženih izmena i dopuna, učestvovala su i nevladine organizacije koje se bave izbornim procesom.

OSNOVNE ODREDBE

Predloženim izmenama i dopunama u osnovne odredbe Zakona uvodi se definicija javnog resursa. Javni resurs je nepokretnost, pokretna stvar i svako drugo dobro koje je u javnoj svojini, odnosno u drugom obliku svojine koje koriste organi Republike Srbije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, javna preduzeća, privredna društva, ustanove i druge organizacije čiji je osnivač, odnosno član Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave.

ZABRANA ZLOUPOTREBE JAVNIH RESURSA

Postojeći zakon predviđa zabranu zloupotrebe javnih resursa od strane javnih funkcionera. Novina je u tome što se predloženim izmenama i dopunama precizira šta se sve podrazumeva pod zloupotrebom javnih resursa.

Naime, javni funkcioner ne može da koristi javne resurse za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, pod čime se posebno podrazumeva korišćenje javnih resursa u svrhu javnog predstavljanja učesnika u izborima i njihovih izbornih programa, pozivanja birača da za njih glasaju na izborima, odnosno da bojkotuju izbore, kao i korišćenje javnih resursa za druge vidove političkih aktivnosti, kao što su rad sa biračima i članstvom, organizovanje i održavanje skupova i promocija, izrada i podela reklamnog materijala, brošura, lifleta i publikacija, političko oglašavanje, istraživanje javnog mnjenja, medijske, marketinške i konsultantske usluge i sprovođenje obuka za stranačke aktivnosti

Takođe, novinu predstavlja i zabrana javnim funkcionerima da koriste javne skupove na kojima učestvuju i susrete koje ima u svojstvu javnih funkcionera za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, pod čime se posebno podrazumeva korišćenje tih javnih skupova i susreta za javno predstavljanje učesnika u izborima i njihovih izbornih programa, pozivanje birača da za njih glasaju na određenim izborima, odnosno da bojkotuju izbore.

KAZNE NE ODREDBE

Još jedna od novina jeste i pooštavanje minimalne zaprećene kazne za javne funkcionere koji zloupotrebe javne resurse sa 50.000 na 100.000 dinara. Maksimalna kazna i dalje ostaje 150.000 dinara.

ZAKON O DOPUNAMA ZAKONA O JAVNIM PREDUZEĆIMA

Zakon o javnim preduzećima usvojen je 2016. godine i od tada nije podlegao izmenama i dopunama. Predlog o dopunama Zakona o javnim preduzećima ušao je u proceduru Narodne skupštine Republike Srbije 14.11.2019. godine. Organizacije civilnog društva su predložile dopune u pogledu pojedinih članova čijim bi se definisanjem poboljšali izborni uslovi. Kako je pojedine odredbe, koje se odnose na odgovornost lica u javnom preduzeću, neophodno dopuniti ovim zakonom se taj nedostatak rešava.

PROŠIRENJE ODGOVORNOSTI DIREKTORA

Dopune koje se unose u ovaj zakon najpre se odnose na preciziranje osnova kojim se direktor koji koristi javne resurse razrešava. Pod tim se misli na direktora koji koristi resurse javnog preduzeća za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, pod čime se posebno podrazumeva

korišćenje službenih prostorija, vozila i inventara javnog preduzeća bez naknade. Pored toga, direktor se razrešava i ukoliko mu je bilo poznato da njegov zaposleni ili angažovani po drugom osnovu zloupotrebljava javne resurse preduzeća u političke i stranačke svrhe a on nije preduzeo radnje da to spreči.

KAZNE NE ODREDBE

Takođe, vrši se dopuna kaznenih odredaba kojima bi bilo omogućeno novčano kažnjavanje odgovornog lica u slučaju kršenja pomenutih odredaba.

ZAKON O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POREZU NA DOBIT PRAVNIH LICA

Predlogom zakona o izmenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica izvršeno je usklađivanje ovog zakona sa Zakonom o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima, kako bi se omogućilo bankama da koriste poreskih olakšica po osnovu umanjenja duga korisnicima kredita u švajcarskim francima. Predlogom zakona su, pored toga, predviđene poreske olakšice za investicione fondove kojima se u porešku osnovicu više neće računavati kapitalni dobitak stečen prilikom prodaje imovine. Konačno, predloženo je priznavanje poreskog kredita po osnovu izvršenih usluga na koje je plaćen porez u inostranstvu, kako bi se sprečilo dvostruko oporezivanje obveznika koji delatnost obavljaju i u Srbiji i u inostranstvu.

Imajući u vidu da se predloženim izmenama i dopunama uvode poreski podsticaji za banke kao i izuzimanje od oporezivanja prihoda koji investicioni fondovi ostvare prodajom određene vrste imovine, predlagač zakona napominje da se procenjuje se da će rešenja predložena ovim zakonom imati uticaja na smanjenje budžetskih prihoda od poreza na dobit pravnih lica.

1. Omogućavanje korišćenja poreskih olakšica za banke po osnovu umanjenja duga korisnicima kredita u švajcarskim francima

Zakonom o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima predviđeno da će se iznos umanjenja duga predviđenog tim zakonom banci u celosti priznati kao poreski rashod te da će banka imati pravo na poreski kredit u visini od 2% od iznosa preostalog duga korisnika kredita čiji je dug u švajcarskim francima konvertovan u evre i umanjen u skladu sa tim zakonom. Predloženim izmenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica usklađuju se odredbe dva zakona i precizira način na koji će banka moći da ostvari ove pogodnosti.

2. Poreske olakšice za investicione fondove

Investicionim fondovima iz poreske osnovice biće izuzet kapitalni dobitak od prodaje imovine (npr. nepokretnosti, akcija, hartija od vrednosti i sl.). Ova mera predložena je u cilju podsticanja investitora da ulažu u investicione fondove koji pružaju podršku poslovanja malih i srednjih preduzeća.

3. Priznavanje poreskog kredita po osnovu izvršenih usluga na koje je plaćen porez u inostranstvu

U cilju otklanjanja dvostrukog oporezivanja obveznika koji delatnost obavljaju i u Srbiji i u inostranstvu predloženo je priznavanje poreskog kredita obvezniku po osnovu usluga izvršenih u drugoj državi, na koje je, u toj državi, plaćen porez po odbitku. Naime, važećim zakonskim rešenjem poreski kredit priznaje se na prihode od kamata, autorskih naknada, naknada po osnovu zakupa nepokretnosti i pokretnih stvari i dividendi na koje je plaćen porez po odbitku u toj drugoj državi, dok će usvajanjem predloženih izmena biti omogućeno priznanje poreskog kredita i na usluge na koje je u

stranoj državi plaćen porez.

4. Obaveza godišnjeg izveštavanja o kontrolisanim transakcijama za rezidentne obveznike - krajnja matična pravna lica međunarodne grupe povezanih pravnih lica

Pravnim licima koja su osnovana ili imaju mesto stvarne uprave i kontrole na teritoriji Srbije, a koja se se smatraju krajnjim matičnim pravnim licem međunarodne grupe povezanih pravnih lica, da nadležnom poreskom organu podnose godišnji izveštaj o kontrolisanim transakcijama koje se odvijaju u okviru grupe.

Na ovaj način omogućava se primena BEPS akcionog plana (Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting – BEPS Action Plan), budući da je Srbija početkom 2018. godine postala član Inkluzivnog okvira BEPS-a i preuzela obavezu usklađivanja propisa sa minimalnim standardima BEPS akcionog plana.

ZAKON O AGENCIJSKOM ZAPOŠLJAVANJU

Dugo najavljivani Zakon o agencijskom zapošljavanju konačno se našao pred Narodnom skupštinom Republike Srbije, u nešto izmenjenom ruhu u odnosu na predlog koji je bio predmet javne rasprave nekoliko meseci ranije. Osnovni razlog za donošenje Zakona jeste, sa jedne strane, harmonizacija našeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima i pravom Evropske Unije, odnosno stvaranje pravnog okvira za rad agencija za zapošljavanje, koje na ovaj ili onaj način egzistiraju na tržištu rada Republike Srbije, bez jasno uređenog pravnog okvira. Novine u zakonu garantuju zaposlenima prava iz radnog odnosa koja ne mogu biti zloupotrebljena od strane poslodavca (Poslodavac radnike ne može angažovati pod lošijim uslovima od onih koji važe za „njegove“ zaposlene). Stav Socio ekonomskog saveta, kao tela koje bi trebalo da daje mišljenja na sve zakone koji se odnose na položaj i prava radnika nije zabeležen, odnosno nije donet.

AGENCIJE ZA PRIVREMENO ZAPOŠLJAVANJE

Predlog zakona definiše šta se smatra Agencijom za privremeno zapošljavanje, odnosno koji uslovi taksativno moraju biti ispunjeni da bi određeno privredno društvo ili preduzetnik moglo da obavlja poslove privremenog ustupanja zaposlenih. Definisani su jasni kriterijumi, kao i neophodni kriteriji koji moraju biti ispunjeni u cilju zadovoljavanja svih zakonskih preduslova za bavljenje ovom vrstom delatnosti. Ministarstvo nadležno za poslove rada uzima u razmatranje svaki od podnetih zahteva za osnivanje Agencije i u zavisnosti od ispunjenosti uslova, izdaje dozvolu za rad. Međutim, kako bi se obezbedio kontinuitet profesionalnosti, ispunjenosti svih profesionalnih i tehničkih preduslova za rad ovakve vrste Agencije, dozvola za rad se izdaje na ograničeni vremenski period od 5 godina, nakon čega je potrebno sprovesti identičan postupak kao prilikom izdavanja dozvole. Da je idelja vodilja

da se obezbedi strogo poštovanje kako postavljenih kriterijuma, tako i profesionalne etike, govori činjenica da je tokom perioda važenja dozvole za rad moguće njeno oduzimanje, te prestanak rada Agencije.

USTUPLJENI ZAPOSLENI VS UPOREDNI ZAPOSLENI

Zakon pravi razliku između ustupljenog zaposlenog i uporednog zaposlenog. Ustupljenim zaposlenim smatra se fizičko lice koje je u radnom odnosu kod Agencije, a koje se ustupa zainteresovanom Poslodavcu. S druge strane, uporedni zaposleni predstavljen je kao "model ogledala" zaposle-

ni, koji služi kao jasna smernica kako ustupljenom zaposlenom i Agenciji, tako i zainteresovanom Poslodavcu. Usporedni zaposleni ukazuje na to sa kojim zaposlenim bi ustupljeni zaposleni trebalo da bude preslikan. Naime, uvođenjem kategorije usporedni zaposleni, nedvosmisleno se šalje poruka da ranije korišćeni nedostaci u zakonu

koji su omogućili „eksploataciju“ ustupljenih zaposlenih davanjem značajno nižih prava i pogodnosti, ubuduće neće biti moguće. Pojam usporednog zaposlenog definisan je jako široko, posebno imajući u vidu sintagmu „u istom stepenu stručne spreme odnosno nivou kvalifikacije“. Proširujući mogućnost tumačenja kriterijuma uporedivosti, Zakona stavlja u nepovoljan položaj one Poslodavce koji u svojim redovima nemaju jasno definisanu poziciju, tj usporedne zaposlene koji bi bili model ogleдалa. Najvažnija novina, u pogledu prava zaposlenih je, da oni moraju imati garantovana prava iz radnog odnosa.

USLOVI RADA USTUPLJENOG ZAPOSLENOG

Nepostojanje jasnih kriterijuma pod kojima se ustupljeni zaposleni angažuje, otvarala je mogućnost zainteresovanim Poslodavcima da u svojim redovima, za iste ili slične poslove, imaju svoje „skuplje“ zaposlene, uporedo sa „jeftinije“ angažovanim zaposlenima. Ovakva vrsta nejednakog tretmana zaposlenih dovodila je do različitog stepena neprihvatljivosti jedne ili obe strane. Različiti aspekti angažovanja, praćeni i različitim novčanim naknadama, bili su pogodno tle za sveobuhvatno nezadovoljstvo, koje je imalo za posledicu i lošiju produktivnost svih strana. Ideja ovog Zakona, vođena praktičnim iskustvom i primerima, dovodi do situacije da ustupljeni zaposleni na apsolutno svaki način parira trenutnom „pravom“ zaposlenom kod Poslodavca. Predlogom zakona o agencijskom zapošljavanju predviđeno je da radnik koji se iznajmljuje poslodavcu, ima zaključen ugovor o radu sa agencijom za privremeno zapošljavanje - na određeno ili neodređeno vreme. Time agencijski radnici imaju sva prava iz radnog odnosa za razliku od, na primer, angažovanja po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima koje radnicima, između ostalog, ne omogućava pravo na godišnji odmor i bolovanje. Zakon precizira odredbe koje se odnose na zarade, naknade zarade, naknadu troškova kao i druga primanja na koje ustupljeni zaposleni ima pravo, neostavljajući na taj način zainteresovanim Poslodavcima mogućnost uštede kroz ovaj vid angažovanja.

TRAJANJE USTUPANJA

Trajanje perioda ustupanja kod Poslodavca korisnika definisano je na isti način kao i trajanje radnog odnosa na određeno vreme, odnosno podleže istim ograničenjima. Kako bi se zaštitio pravni status ustupljenog zaposlenog, te eliminisala mogućnost zloupotreba na strani Poslodavca korisnika i Agencija, Zakon definiše da je dužina trajanja rada na određeno vreme izjednačena sa faktičkim radom. Naime, ukoliko ustupljeni zaposleni, unutar zakonskog roka angažovanja od 24 meseca, obavlja poslove kod Poslodavca korisnika na više različitih načina angažovanja, putem jedne ili više Agencija, odnosno preko radnog odnosa kod Poslodavca korisnika, smatra se zaposlenim na neodređeno vreme kod Poslodavca korisnika, nakon isteka roka od 24 meseca.

OGRANIČENJA KOD USTUPANJA ZAPOSLENIH

Najviše diskutovana odredba predloga Zakona koji je bio na javnoj raspravi, odnosila se na ograničenje vezano za ukupan broj ustupljenih zaposlenih u radnom odnosu kod Poslodavca korisnika. U prvobitnom predlogu koji se našao pred javnošću, inicijalno ograničenje od 10% od ukupnog broja zaposlenih kod Poslodavca korisnika na dan zaključenja ugovora o ustupanju, bilo je dopunjeno mogućnošću izuzetka, te proširenja ovog broja na 30% od ukupnog broja zaposlenih, a na osnovu posebnog odobrenja Ministarstva nadležnog za poslove rada. Navedena mogućnost dobijanja pra-

va na izuzetak, koji je posebno bio interesantan za Poslodavce koji angažuju veliki broj zaposlenih, odnosno za onu grupu Poslodavaca koja je praktično, do sada, bila najveći korisnik usluga Agencija za ustupanje, predstavljala je na neki način „šansu“ da nastave sa ovim trendom korišćenja usluga ustupanja. U Zakonu koji je pred poslanicima navedenog izuzetka nema. Ono što se može smatrati nedostatkom ovog zakona je činjenica da se ne predviđa nikakvo ograničenje broja iznajmljenih radnika, ako ti radnici imaju ugovor o radu na neodređeno vreme sa agencijom. To znači da, u praksi, poslodavci gotovu celokupnu svoju privrednu aktivnost mogu obavljati sa „iznajmljenim“ radnicima.

Zakon predviđa da je moguće ustupanje zaposlenih i državnim organima, osim na radnim mestima državnih službenika i službenika u jedinicama lokalne samouprave i autonomne pokrajine.

Predlogom Zakona predviđeno je stupanje na snagu odredaba ovog Zakona osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku, dok je njegova primena odložena do 01. marta 2020. godine. Primena odredaba koje se odnose na postupak izdavanja dozvole za rad Agencija za privremeno ustupanje zaposlenih planirana je počev od 01. januara 2020. godine, kako bi sve zainteresovani Agencije imale priliku za dobijanje dozvole za rad, pre početka primene ostalih odredaba Zakona.